

Redakcija 15.11.2021.

Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022 - 2038 attīstības programma 2022 - 2028

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

VIDES PĀRSKATA PROJEKTS

Pasūtītājs:

Valmieras novada pašvaldība

Reģistrācijas Nr. 90000043403

Lāčplēša iela 2, Valmiera, Valmieras novads, LV- 4201

www.valmierasnovads.lv

Izstrādātājs:

SIA "Grupa93"

Reģistrācijas Nr. 50103129191

Krišjāņa Barona iela 3-4, Rīga, LV-1050

Valmiera, 2021.

Apzīmējumi

AER – atjaunojamie energoresursi

CH₄ – metāns

CO – oglekļa monoksīds

CO₂ – oglekļa dioksīds

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EK – Eiropas Komisija

ES – Eiropas Savienība

IAS – Ilgtermiņa attīstības stratēģija

ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija

Latvija2030 vai LIAS2030 - Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

LVĢMC – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

NAP2027 – Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

NATURA 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija (NATURA 2000)

NO_x – slāpekļa oksīdi

PM_{2,5} – daļiņas ar diametru <2,5 μm

PM₁₀ – daļiņas ar diametru <10 μm

TEN-T – Eiropas transporta tīkls (Trans-European Transport Network)

SEG – siltumnīcefekta gāzes

SF6 – sēra heksafluorīds

SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

SO₂ – sēra dioksīds

UBA – upju baseinu apgabals

UBAAP – upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns

ŪO – ūdensobjekts

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Vides pārskats – ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma ietvaros sagatavots dokuments, kurā aprakstīta, novērtēta plānošanas dokumenta, tā iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi un aprakstīti pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai un monitoringam

VPVB vai Birojs – Vides pārraudzības valsts birojs

VŪO – virszemes ūdensobjekts

VVD – Valsts vides dienests

SATURS

Ievads.....	5
1. Plānošanas dokumentu pamatnostādnes un saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	6
1.1. Plānošanas dokumentu izstrādes pamatojums, mērķi un uzdevumi.....	6
1.2. Plānošanas dokumentu saturs.....	6
1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	11
2. Vides pārskata sagatavošana: pieeja, sabiedrības informēšana un konsultācijas ar vides institūcijām	14
2.1. Vides pārskata sagatavošanas metodika un etapi.....	14
2.2. Konsultācijas ar vides institūcijām.....	17
3. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi	19
3.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	19
3.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi	22
4. Teritorijas vispārīgs raksturojums	24
5. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti	26
6. Teritorijas, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var ietekmēt un to vides stāvoklis	27
6.1. Fizioģeogrāfiskais raksturojums	27
6.2. Zemes izmantošana	27
6.3. Dabas resursi	28
6.3.1. Derīgie izrakteņi	28
6.3.2. Ūdens resursi	30
6.4. Bioloģiskā daudzveidība, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi	31
6.5. Kultūrvēsturiskais mantojums.....	35
6.6. Vides stāvoklis	36
6.6.1. Vides kvalitāte.....	36
6.6.2. Riska objekti un teritorijas.....	41
7. Plānošanas dokumenta ieviešanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	46
7.1. Ietekmes vērtējuma apkopojums	46
7.2. Ietekmju mijiedarbības, summārās ietekmes	51
8. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai.....	53
9. Iespējamie kompensēšanas pasākumi	54
10. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes vērtējums.....	55
11. Vides monitorings un paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa nodrošināšanai.....	57

PIELIKUMI.....	59
1. pielikums Identificētie Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmes uz vidi aspekti	59
6. pielikums Dabas pieminekļi	62
3. pielikums Īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu izvietojums novadā	66
4. pielikums Eiropas Savienības nozīmes biotopi	67
5. pielikums Paaugstinātas bīstamības objekti	69
6. pielikums Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem, to izvērtējumu, komentāriem un informācija par to ņemšanu vērā vai noraidīšanu.....	71

IEVADS

Vides pārskats ir sagatavots Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2022.-2038.gadam (turpmāk – Stratēģija) un Valmieras novada attīstības programma 2022.-2028.gadam (turpmāk – Attīstības programma).

Plānošanas dokumenti ir izstrādāti jaunajam Valmieras novadam, kurš izveidots realizējot pašvaldību administratīvi teritoriālo reformu, tajā ar 2021.gada 1. jūliju apvienojot Valmieras pilsētu, Beverīnas apvienību, Burtnieku apvienību, Kocēnu apvienību, Mazsalacas apvienību, Naukšēnu apvienību, Rūjienas apvienību un Strenču apvienību.

Stratēģija ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

Attīstības programma ir vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā ir noteiktas vidēja termiņa prioritātes un rīcību virzieni Stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai, kā arī īstermiņa pasākumi (rīcības plāns, investīciju plāns) un attīstības programmas īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība

Vides pārskats tiek sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.

Pamatojoties uz iepirkuma rezultātiem un 2021.gada oktobrī noslēgto līgumu, stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu veic un vides pārskatu sagatavo SIA “Grupa93”.

1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTU PAMATNOSTĀDNES UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTU IZSTRĀDES PAMATOJUMS, MĒRĶI UN UZDEVUMI

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas izstrāde ir uzsākta ar Valmieras pilsētas pašvaldības domes 2021. gada 28. janvāra sēdes lēmumu Nr.4 (protokols Nr.2, 3.§) “Par jaunveidojamā Valmieras novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022.-2038. gadam un Valmieras novada attīstības programmas 2022.-2028. gadam izstrādes uzsākšanu”. Šajā lēmumā ir ietverts abu plānošanas dokumentu izstrādes uzdevums.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādes galvenie uzdevumi ir:

1. izstrādāt Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2022. – 2038. gadam (turpmāk – Stratēģija), kurā tiek noteikts ilgtermiņa attīstības redzējums (vīzija) un vērtības, stratēģiskie mērķi, attīstības prioritātes un specializācijās kā arī telpiskās attīstības perspektīva;
2. Stratēģijas izstrādi veikt saskaņā ar spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, ievērojot Nacionālo attīstības plānu 2021. – 2027. gadam, Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam, Vidzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentus, spēkā esošās Beverīnas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas, Strenču novadu un Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas kā arī ņemt vērā nozaru politiku plānošanas dokumentus, kas saistīti ar Valmieras novada attīstības būtiskiem jautājumiem – reģionālā politika, transporta attīstība, izglītība, tūrisms u.c.

Attīstības programmas izstrādes galvenie uzdevumi ir:

1. izstrādāt Valmieras novada attīstības programmu 2022. – 2028. gadam (turpmāk – Attīstības programma), kurā noteiktas vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopums Valmieras novada Stratēģijas izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai, paredzot sekojošas daļas: pašreizējās situācijas raksturojums un analīze, stratēģiskā daļa, rīcības plāns, investīciju plāns, īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība un pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem;
2. izstrādājot Attīstības programmu, ņemt vērā nozaru politikas pamatnostādnes un plānošanas dokumentus, kas tieši saistīti ar novada attīstības būtiskiem jautājumiem – reģionālā politika, transporta attīstība, izglītība kā arī līdzšinējās stratēģiskās iestrādes, piemēram, Gaujas NP tūrisma klastera stratēģija;
3. nodrošināt integrētu pieeju dažādu jomu attīstības un attīstību kavējošu jautājumu risināšanā, ņemot vērā aktuālos Eiropas Komisijas regulu projektus un regulas 2021. – 2027. periodam, nacionālā līmeņa un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentus kā arī izvērtējot blakus esošo pašvaldību attīstības plānošanas dokumentus, plānojot Attīstības programmu telpiskajā perspektīvā.

1.2. PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SATURS

Esošās situācijas raksturojums

Plānošanas dokumentu izstrādes laikā sagatavotais Valmieras novada esošās situācijas raksturojums atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumu Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību

teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 4. punkta prasībām sniedz informatīvu materiālu priekš Valmieras novada Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādes. Esošās situācijas raksturojuma mērķis ir nodrošināt datu bāzi, kurā atrodama statistiska, hronoloģiski dati un fakti par teritorijas attīstību dažādās jomās, kas sniedz iespēju prognozēt izmaiņas ilgtermiņā un novērtēt teritorijas attīstības plānošanas dokumentu ieviešanu.

Esošās situācijas raksturojuma sagatavošanas ietvaros ir izmantoti dati no valsts un pašvaldību reģistriem (Centrālā statistikas pārvalde, Valsts izglītības informācijas sistēma, Latvijas kultūras datu portāls u.c.) kā arī no Beverīnas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču novadu un Valmieras pilsētas teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.

Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022.-2038. gadam

Stratēģija ir ilgtermiņa pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka tam pakārtotos plānošanas dokumentus – Attīstības programmu, teritorijas plānojumu, tematiskos plānojumus, lokālplānojumus un detālplānojumus.

Stratēģija sastāv no sekojošām daļām:

1. Valmieras novada portrets, kas koncentrēti raksturo dažādas novada joma: teritoriju un ģeogrāfisko novietojumu, administrāciju, iedzīvotājus, uzņēmējdarbību, pakalpojumus, infrastruktūru, teritorijas attīstības indeksu un atpazīstamību starp citiem novadiem;
2. sasaiste ar citiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem;
3. stratēģiskās daļas, kurā ietverts Valmieras novada pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums (vīzija), stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa prioritātes;
4. telpiskās attīstības perspektīva, kas nosaka vadlīnijas – pamatprincipus teritoriju plānošanai un attīstībai.

Ilgtermiņa attīstības redzējums (vīzija)

Valmieras novads ir Baltijas mērogā pazīstama ekonomiskās attīstības, zināšanu un sabiedriskās dzīves izcilības teritorija. Valmieras valstspilsēta kā nacionālās nozīmes attīstības centrs Vidzemē mijiedarbojas Vidzemes pilsētu trīsstūrī (Valmiera – Cēsis – Smiltene).

Valmiera tiecas kļūt par mikro–lielpilsētas paraugmodeli. Valmieras jaudu papildina novada mazpilsētas – Rūjiena, Mazsalaca, Seda, Strenči ar vietējām ražotnēm, pakalpojumiem un salīdzinoši rāmāku dzīves vidi. Valmieras piepilsēta – Valmiermuiža, Kocēni, Kauguri, Brenguļi ir aktīvās atbalsta teritorijas ar Valmieru papildinošām zaļās ražošanas teritorijām.

Savukārt Zilaiskalns, Naukšēni, Rencēni, Matīši, Burtnieki, Rubene, Dikļi, Vaidava un citi mazāki ciemi nes Vidzemes novada kultūras vērtības un lauku saimniekošanas tradīcijas.

Sekmīgā iekļaušanās piektās paaudzes industrializācijas procesos, veidojot integrētas industriālās zonas un nodrošinot atbalsta infrastruktūru, rezultējusies aprites ekonomikas izaugsmē, nodrošinājusi labi apmaksātas darbavietas Vidzemes reģiona iedzīvotājiem.

Modernā sporta un aktīvās atpūtas infrastruktūra ir sekmējusi Valmieras kā liela mēroga sporta notikumu vietas izaugsmi, nodrošinot arī atbalstu plašām fizisko aktivitāšu iespējām ikdienā visā Valmieras novadā.

Novada izglītības sistēma atbalsta cilvēkresursu sagatavošanu aprites ekonomikas prioritārajās nozarēs, piedāvā konkurētspējīgu visu līmeņu izglītības pakalpojumu un pastāvīgas mācīšanās iespējas visu vecumu cilvēkiem.

Pašvaldības pakalpojumu efektīva vadība attīstās, pateicoties sadarbībai ar IT uzņēmumiem un Vidzemes augstskolu, ļaujot Valmierai kļūt par IT kompetences centru. Digitalizācijas procesu ieviešana uzlabo pašvaldības darbības efektivitāti, caurspīdīgumu un pakalpojumu pieejamību.

Dabas teritoriju daudzveidība – Gauja, Salaca, Burtnieks, mitrāji, ūdeņu un lauku ainavas - veido ekosistēmu pakalpojumu pamatu, sniedzot iespēju aktīvās atpūtas un tūrisma attīstībai, veselīgam un videi draudzīgam dzīvesveidam.

Valmieras novada pašvaldības klimata pielāgošanās stratēģija ir balstīta inovatīvu, zemu oglekļa emisiju risinājumu ieviešanā transporta, mājokļu, ražošanas un pakalpojumu jomā, lai veidotu drošu un veselīgu vidi saviem iedzīvotājiem.

Valmieru ar Rīgu savieno ātra četru joslu automaģistrāle un elektrovilcienu satiksme. Attīstīts ceļu tīkls veicina novada ekonomisko izaugsmi un ekonomiskās saites ar kaimiņu novadiem (Ziemeļu stīga kopīgi ar Limbažu novadu, Cēsu ceļš, Valkas virziens) un ar Igauniju. Ar Tartu ir izveidoti pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu.

Attīstās droša un efektīva autoceļu, dzelzceļa, velo un transportmijas infrastruktūra, tādējādi veicinot daudzveidu mobilitāti un virzoties uz klimatneitrālu ekonomiku.

Valmieras novadu raksturo augsts ienākumu līmenis un mūsdienīga mājokļa pieejamība, pakāpeniski pieaug iedzīvotāju skaits.

Valmieras novads partnerībā ar vietējiem iedzīvotājiem, uzņēmumiem, reģionālajām valsts iestāžu struktūrām piedalās starptautiskajās iniciatīvās un pārrobežu projektos, lai nestu Valmieras novada vārdu pasaulē un veicinātu novada eksportspēju.

2027. gadā iegūtais Eiropas kultūras galvaspilsētas tituls ir sekmējis Valmieras kultūras potenciāla pilnīgāku izmantošanu, iesaistot dažādās aktivitātēs vietējos cilvēkus un novada viesus.

2040. gadā Latvijā un Ziemeļeiropā Valmieras novadu pazīst kā izcilas uzņēmējdarbības un ģimenei draudzīgāko pašvaldību Baltijā. Valmieras novada cilvēki ņem spēku no dzimtās zemes, ir izglītoti, strādīgi un pašapzinīgi, lepojas ar savu pilsētu, novadu un valsti.

Virsmērķis

Virsmērķis – iedzīvotāju labklājība.

Stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes

Vīzijas un virsmērķas sasniegšanai izvirzīti četri stratēģiskie mērķi:

SM1	SM2	SM3	SM4
Personības izaugsme (sociālais aspekts)	Uzņēmējdarbības attīstība (ekonomiskais aspekts)	Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide (pilsētvides aspekts)	Pilsētu un lauku sinerģija (teritoriālais aspekts)

SM1 Personības izaugsme: stratēģiskā mērķa īstenošana ilgtermiņā nodrošinās, ka Valmieras novada sabiedrība ir izglītota, aktīva, saliedēta, radoša, pašapzinīga, vesela, atbildīga un iekļaujoša. Ģimene ir galvenā vērtība, ar kuras palīdzību nodrošina cieņpilnu attieksmi pret visu paaudžu iedzīvotāju vajadzībām un tamdēļ sociālo, izglītības, mājokļu un citu pašvaldības pakalpojumu pieejamība prioritāri ir vērsta uz indivīdu skatot viņu ģimenē ietverošā kontekstā.

SM2 Uzņēmējdarbības attīstība: stratēģiskā mērķa īstenošana ilgtermiņā nodrošinās darba vietas, investīciju piesaisti Valmieras novadam, kvalificētus speciālistus, augstu produktivitāti, saudzīgas

un ilgtspējīgas pieejas dabas resursu izmantošanā, atkārtotu resursu izmantošanu, uzņēmumu un zemnieku saimniecību eksportspēju.

SM3 Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide: stratēģiskā mērķa īstenošana ilgtermiņā nodrošinās drošu un veselu dzīves vidi pilsētās un ciemos ar pieejamu un energoefektīvu mājokli, daudz parkiem un izmantojamām ūdensmalām, ar modernu un atjaunojamos resursos balstītu inženierapgādi.

SM4 Pilsētu un lauku sinerģija: stratēģiskā mērķa īstenošana ilgtermiņā nodrošinās ciešu sasaisti starp ekonomikas dzinēj spēku Valmieru un pārējo novadu, kā arī novada nozīmes centru saites ar apkārtnējam teritorijām – nodrošinās labu transportu, sakarus un novada teritoriālo pārvaldību.

Lai sasniegtu izvirzītos stratēģiskos mērķus, noteikts sekojošas ilgtermiņa prioritātes:

IP1	IP2	IP3	IP4
Iedzīvotāju izglītību, veselību, līdzdalību un radošumu veicinoša pakalpojumu vide	Investīciju piesaisti un ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība	Inovatīva, videi draudzīga un līdzsvarota pilsētu un ciemu vide	Baltijas ekonomiskās attīstības centrs Vidzemē un spēcīgi lauki

IP1 Iedzīvotāju izglītību, veselību, līdzdalību un radošumu veicinoša pakalpojumu vide: ilgtermiņa prioritātes rezultātā tiks nodrošināta stratēģiskā mērķa “Personības izaugsme” sasniegšana. Prioritāte vērsta uz to, lai Valmieras novadā tiktu uzlaboti valsts un pašvaldības pakalpojumi, veicinot konkurētspējīgu visu līmeņu izglītību, kultūru, sportu, atpūtu, mājokli, uz personas neatkarību vērstu sociālo pakalpojumu, iedzīvotāju nodarbinātību, radošumu un aktīvu līdzdalību sabiedriskajā dzīvē.

IP2 Investīciju piesaisti un ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība: ilgtermiņa prioritātes rezultātā tiks nodrošināta stratēģiskā mērķa “Uzņēmējdarbības attīstība” sasniegšana. Prioritāte vērsta uz to, lai stiprinātu finanšu, uzņēmumu, profesionālās izglītības, pētniecības un pašvaldības administratīvo kapacitāti, veicinātu aprites ekonomisko nozaru klasteru veidošanas un starptautisko sadarbību ar mērķi stiprināt Valmieras kā Baltijas ekonomiskās attīstības centra lomu un attīstīt zaļās industrijas un lauku ražošanu.

IP3 Inovatīva, videi draudzīga un līdzsvarota pilsētu un ciemu vide: ilgtermiņa prioritātes rezultātā tiks nodrošināta stratēģiskā mērķa “Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide” sasniegšana. Prioritātes ietvaros Valmieras novada pašvaldība, sekojot Latvijas nacionālajam enerģētikas un klimata plānam 2021-2030.gadam, kā arī Eiropas Pilsētu mēru pakta iniciatīvai, veidos pilsētvidi apdzīvotajās vietās, izmantojot inovatīvus, mūsdienīgus, energoresursus taupošus risinājumus, virzīsies uz zema oglekļa risinājumiem mājokļa un privātā un publiskā sektora ēku būvniecībā, transporta organizēšanā un inženierapgādē, tostarp veidos zaļu un pret klimata pārmaiņu riskiem aizsargātu drošu vidi.

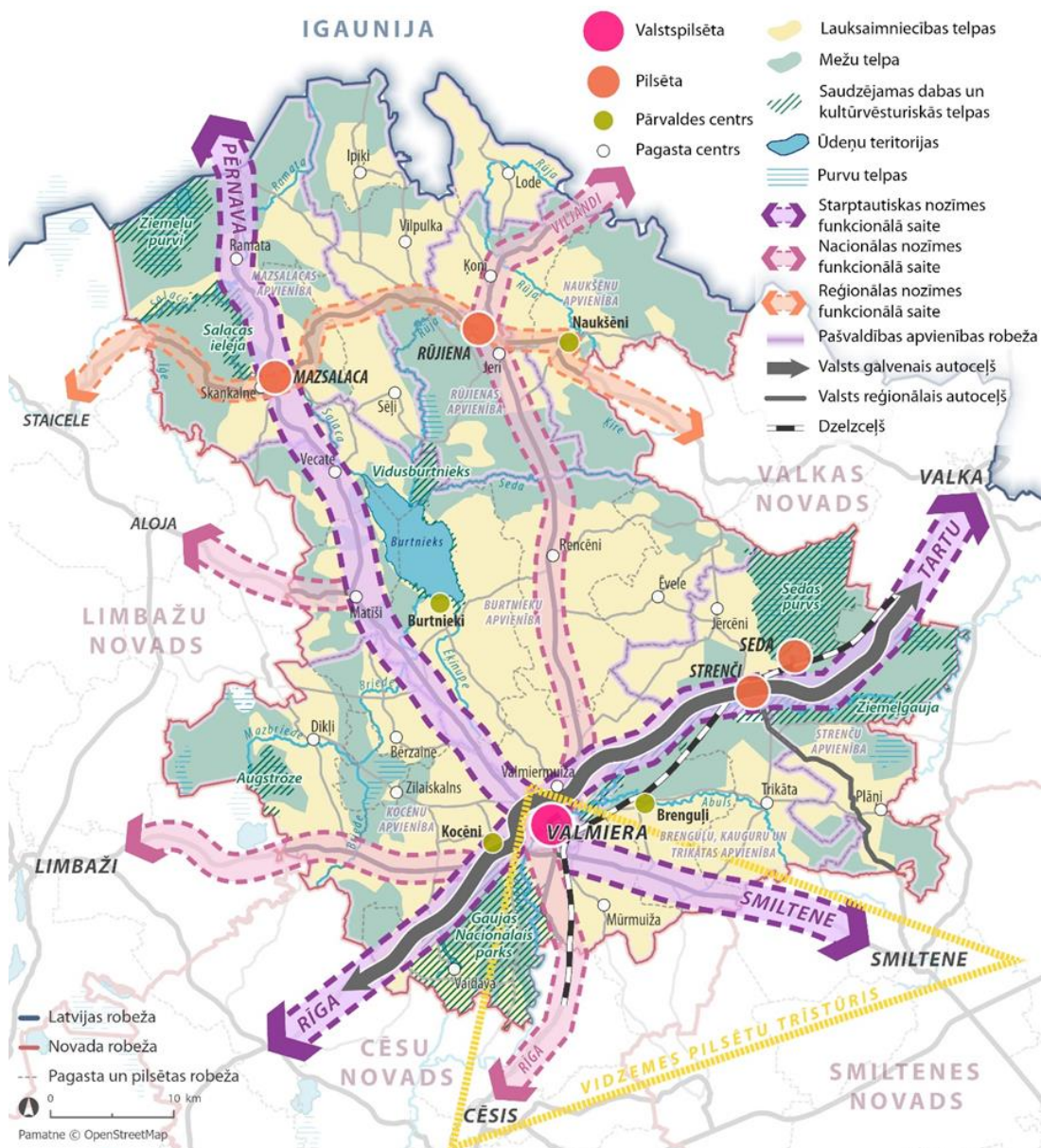
IP4 Baltijas ekonomiskās attīstības centrs Vidzemē un spēcīgi lauki: ilgtermiņa prioritātes rezultātā tiks nodrošināta stratēģiskā mērķa (SM4) “Pilsētu un lauku sinerģija” sasniegšana. Prioritāte vērsta uz to, lai Valmieru iekļautu Eiropas transporta tīklā (TEN-T) un vienotā Ziemeļeiropas un Baltijas transporta, informatīvajā un tirdzniecības telpā. Prioritāte ir vērsta uz to, lai mobilitāte starptautiskā,

valsts vai novada mērogā ir ar zemām transporta radītajām emisijām, ko nodrošina gan ilgtspējīgu un videi draudzīgu pārvietošanās transportlīdzekļu izmantošana, gan transportmijas infrastruktūra un ilgtspējīgu un videi draudzīgu transportlīdzekļu atbalsta infrastruktūra (elektrouzlāde, 5G tīkls uz autoceļiem), kā arī lai daļēji aizvietotu nepieciešamību pēc mobilitātes, nodrošinot attālināta darba un pakalpojumu saņemšanu.

Telpiskās attīstības perspektīva

Telpiskās attīstības perspektīva nosaka vadlīnijas – pamatprincipus Valmieras novada teritorijas plānošanai un attīstībai. Telpiskās attīstības perspektīvajā struktūrā ietvertās galvenās funkcionālās telpas ir sekojošas:

- Lauksaimniecības telpas;
- Mežu telpas;
- Saudzējamas dabas un kultūrvēsturiskās telpas;
- Purvu telpas.

1. attēls Valmieras novada telpiskās attīstības perspektīva

Valmieras novada telpiskās attīstības perspektīvajā struktūrā ietvertie telpiskās struktūras elementi ir:

- Apbūves, pakalpojumu un attīstības centri;
- Transporta maģistrāles (dzelzceļš, automaģistrāles);
- Funkcionālās saites;
- Upju tīkls un ezeri;
- Valmieras novada teritoriālais iedalījums (apvienību robežas).

1.3. SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Valmieras novada Stratēģijas un Attīstības programmas izstrāde ir saistīta ar nacionālā, reģionālā un vietējas nozīmes plānošanas dokumentiem.

Nacionālā līmenī novada jauno plānošanas dokumentu izstrāde ir saistīta ar: *Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam*, *Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021. – 2027.gadam* un *nozaru politikas plānošanas dokumentiem*.

Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. Stratēģija un Attīstības programma, sekmējot Latvijas nacionālā attīstības plāna 2021. – 2027.gadam ieviešanu, sekmē arī Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam vīzijas sasniegšanu:

- 2030. gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamu vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas;
- Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā;
- Latvija – mūsu mājas – zaļa un sakopta, radoša un ērti sasniedzama vieta pasaules telpā, par kuras ilgtspējīgu attīstību mēs esam atbildīgi nākamo paaudžu priekšā.

Novada jaunās Stratēģijas darbības laikā līdz 2037.gadam Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiskie mērķi tiks aktualizēti, jo LIAS darbības laiks beidzas 2030.gadā.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam. NAP2027 vīzijā uzsvērts, ka valstī sagaidāmās pārmaiņas ir savstarpēji nesaraujami saistītas pārmaiņas tehnoloģijās, valsts pārvaldē, sabiedrības organizācijā dažādās nozarēs, un valsts attiecībās ar iedzīvotājiem. Pārmaiņu centrā noliekot cilvēku, tās ir pārmaiņas arī katram Latvijas cilvēkam.

NAP2027 vīzija iezīmē fundamentālās pārmaiņas un izaugsmi četros virzienos: vienlīdzīgas tiesības, dzīves kvalitāte, zināšanu sabiedrība un atbildīga Latvija. NAP2027 nosaka stratēģiskos mērķus, ko Latvijā apņemas sasniegt līdz 2027.gadam, iezīmē nozaru politiku virzienus un galvenās reformas, kā arī publisko investīciju virzienus valsts budžeta, ES fondu un citu finanšu instrumentu ieguldījumiem Latvijā.

NAP2027 ietvaru veido četri stratēģiskie mērķi, kuri ievirza politiku nākamajiem septiņiem gadiem: vienlīdzīgas iespējas, produktivitāte un ienākumi, sociālā uzticēšanās un reģionālā attīstība. Stratēģiskajiem mērķiem ir pakārtotas sešas prioritātes: Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki,

Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei, Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība, Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība, Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei un Vienota, droša un atvērta sabiedrība. Katrai prioritātei izvirzīts mērķis, noteikti rīcības virzieni, rīcības virziena mērķa indikatori un rīcības virziena uzdevumi.

Attiecībā uz vides jomu Stratēģijas un Attīstības programmas izstrāde ir saistīta ar nozaru plānošanas dokumentiem, kuru ieviešanas rezultāti dotu ieguldījumu vides aizsardzības mērķu sasniegšanā, it īpaši klimata pārmaiņu, aprites ekonomikas, gaisa kvalitātes, ūdenssaimniecības, ūdeņu kvalitātes un citās jomās:

- Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam¹
- Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030.gadam²
- Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam³
- Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027.gadam⁴
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam⁵
- Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021. – 2027. gadam⁶
- Ūdensapgādes investīciju plāns 2021.–2027.gadam⁷ un citi.

Reģionālā līmenī novada Stratēģijas un Attīstības programmas izstrāde ir saistīta ar Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2014. -2030. gadam. Reģiona IAS šī vides pārskata sagatavošanas laikā tiek aktualizēta⁸, dokumenta redakcija ir nodota publiskajai apspriešanai. Reģiona stratēģijā noteikta tā attīstības vīzija 2030.g.: “Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās reģiona viedās specializācijas jomās.” Vidzemes vīzija balstās uz trīs, savstarpēji saistītu stratēģisko virzienu: cilvēks, ekonomika, teritorija kopuma, kuri saistās ar labas pārvaldības risinājumiem. Reģiona vispārīgais stratēģiskais mērķis ir: “Sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku, kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.” Reģiona attīstībai 2030.g. ir noteikti vairāki stratēģiskie mērķi: Uzlabot Vidzemes reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti, Palielināt Vidzemes reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju, Uzlabot Vidzemes reģiona sasniedzamību, pieejamību un pievilcību, Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu, Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu Vidzemes pilsētu tīklu, kas balstīts

¹ Ministru kabineta 2020. gada 28. janvāra sēdes protokols Nr. 4 <https://likumi.lv/ta/id/312322-ministru-kabineta-sedes-protokols> - apstiprināts informatīvais ziņojums, stratēģija pieejama: https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_lv_lv.pdf

² Ministru kabineta 2019. gada 17. jūlija rīkojums Nr. 380 Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

³ Ministru kabineta 2020. gada 4. februāra rīkojums Nr. 46 Par Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030. gadam <https://likumi.lv/ta/id/312423-par-latvijas-nacionalo-energetikas-un-klimata-planu-20212030-gadam>

⁴ Ministru kabineta 2020. gada 4. septembra rīkojums Nr. 489 Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.-2027. gadam <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam>

⁵ <https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/atkritumu-apsaimniekosanas-valsts-plans-2021-2028gadam-1-un-2-nodala>

⁶ <https://www.varam.gov.lv/lv/notekudenu-apsaimniekosanas-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

⁷ https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/udensapgade-21-27-zinojums_precizets_090920.pdf

⁸ http://jauna.vidzeme.lv/upload/attstbas_dokumenti/VPR_IAS_aktualizacija_1.0.pdf

uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem. Stratēģijā izvirzītas ilgtermiņa prioritātes 2030: IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība, IAS2: Sociālā drošība un veselība, IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide, IAS4: Ilgtspējīga energoefektīva ekonomika, IAS5: Pieejams reģions un IAS6: Vietu pievilcība.

Vidzemes reģiona attīstības programmas 2021 – 2027.gadam.⁹ Programmā Vidzemes reģions 2027.gadam izvirza četrus vidēja termiņa mērķus:

1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas ekosistēmas un resursus.
2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti.
3. Veicināt tautsaimniecības attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus.
4. Veicināt sadarbību un stipras organizācijas.

Vidzemes mērķu sasniegšanai ir noteiktas 12 vidēja termiņa tematiskas prioritātes un trīs horizontālas prioritātes.

Vidēja termiņa tematiskās prioritātes:

- T1. Dabas kapitāls, T2. Dabas un kultūras mantojums
C1. Pieejama izglītība, C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība, C3. Kvalitatīvi un pieejami sociālie pakalpojumi
T3. Mobilitāte un sasniedzamība, T4. Identitāte un spēcīgas kopienas, T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi
E1. Inovācijas, zinātne un attīstība, E2. Industrijas pārveide, E3. Aprite un bioekonomika, E4. Efektīva un tīra enerģija

Reģionālā līmenī novada plānošanas dokumentu risinājumi ir saistīti ar Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānu un plūdu riska pārvaldības plānu 2022.-2027. gadam¹⁰ un ĪADT dabas aizsardzības plāniem.

Vietējā līmenī jaunā novada Stratēģijas un Attīstības programmas izstrāde ir saistīta ar bijušo novada pašvaldību – Valmieras pilsētas, Beverīnas novada, Burtnieku novada, Kocēnu novada, Mazsalacas novada, Naukšēnu novada, Rūjienas novada un Strenču novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijās noteiktajiem stratēģiskajiem mērķiem un prioritātēm, kā arī šo teritoriju teritorijas plānojumiem. Jauno plānošanas dokumentu izstrādē bijušo novadu attīstības plānošanas dokumenti tiek izvērtēti un turpmākā attīstība plānota nodrošinot pēctecību.

Stratēģijas un Attīstības programmas izstrāde ir saistīta arī ar kaimiņu pašvaldību – Limbažu novada, Cēsu novada, Smiltenes novada un Valkas novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.

⁹ https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_21236

¹⁰ <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANA: PIEEJA, SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN KONSULTĀCIJAS AR VIDES INSTITŪCIJĀM

2.1. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS METODIKA UN ETAPI

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērsts uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, iespējamās negatīvas ietekmes novērstu plānošanas dokumenta izstrādes procesā, plānotu pasākumus iespējamās negatīvās ietekmes mazināšanai un sagatavotu rekomendācijas plānošanas dokumenta ieviešanas efektivitātes monitoringam.

Stratēģijas un Attīstības programmas SIVN Vides pārskats ir sagatavots ievērojot šādus principus: integrācijas, piesardzības, starppaaudžu taisnīguma, alternatīvu izvērtēšanas un pārskatāmības principu.

SIVN procesā ir izmantotas šādas metodes:

Informācijas analīze – analizēti Stratēģijas un Attīstības programmas materiāli, esošā vides stāvokļa raksturošanā izmantoti publiski pieejamie pārskati, vides jomas plānošanas dokumenti, datu bāzes par vides stāvokli, kas ietver informāciju vietējā līmenī par vides stāvokli, dabas resursiem un bioloģisko daudzveidību;

Salīdzinošā analīze – veikts dabas resursu, dabas vērtību un vides stāvokļa novērtējums salīdzinājumā ar starptautiskajiem un nacionālajiem vides mērķiem, vides kvalitātes standartiem;

Diskusijas un konsultācijas - konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Vides valsts dienestu par vides pārskatā iekļaujamo informāciju, diskusijas sabiedriskās apspriešanas procesā, gan vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāsmē, gan saņemot priekšlikumus un komentārus par vides pārskata projektu un konsultējoties ar priekšlikumu iesniedzējiem.

Vides pārskatā iekļauta informācija, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā, lai novērstu novērtējuma dublēšanos¹¹.

Vides pārskats ir sagatavots par Stratēģijas 1.0 redakciju un Attīstības programmas 1.0 redakciju, kura vienlaikus ar SIVN Vides pārskatu ir nodota publiskajai apspriešanai.

SIVN procesā un Vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus galvenos etapus:

1. SIVN apjoma identificēšana: konsultācijas ar vides institūcijām, Stratēģijas un Attīstības programmas projekta sākotnēja izvērtēšana, identificējot būtiskās ietekmes uz vidi aspektus, kā arī ietekmes vērtēšanas kritēriju noteikšana;

¹¹ Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 23. četri prim panta pirmā daļa

Lai identificētu plānošanas dokumenta SIVN apjomu, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 7¹.punktu veiktas konsultācijas ar valsts vides institūcijām.

Plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi aspekti identificēti, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, atlasot tos, kas attiecas uz Stratēģijas un Attīstības programmas saturu. Ietekmju vērtēšanas kritēriji noteikti, ņemot vērā plānošanas dokumentu saturu, vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības (3.nodaļa).

1. tabula SIVN aspekti un to ietekmes vērtēšanas kritēriji

SIVN vides aspekts	Ietekmju vērtēšanas kritēriji: Vai plānošanas dokumentu īstenošana sekmēs/nodrošinās virzību uz vides aizsardzības mērķu sasniegšanu (3. nodaļa) attiecībā uz:
Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība)	- SEG emisiju mazināšanu - AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā - Klimatnoturības paaugstināšanu
Virszemes ūdeņu kvalitāte	- Ūdensobjektu ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu - Virszemes ūdeņos nonākošā piesārņojuma mazināšanu
Gaisa kvalitāte	- Gaisa kvalitātes (rādītāju) uzlabošanu
Augsnes un grunts kvalitāte	- Augsnes un grunts kvalitātes (rādītāju) uzlabošana - Piesārņoto, potenciāli piesārņoto vietu, kā arī degradēto teritoriju iesaisti turpmākā teritorijas attīstībā (saimnieciskajā darbībā, rekreācijai utml.)
Pazemes ūdeņu kvalitāte	- Pazemes ūdeņu piesārņojuma no virszemes novēršanu
Dabas teritorijas un bioloģiskā daudzveidība	- Labiekārtotu dabas un apstādījumu teritoriju attīstību publiskajā ārtelpā - Dabas teritoriju pieejamības paaugstināšana - Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu teritoriju, objektu aizsardzību
Ainavas daudzveidība	- Novadam raksturīgo ainavu telpu saglabāšana un atjaunošanā (degradētās teritorijās vai tml.)
Kultūras mantojums	- Kultūras mantojuma objektu iesaiste turpmākā teritorijas attīstībā
Cilvēka veselība, drošība	- Dzeramā ūdens pakalpojumu pieejamību - Notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu pieejamību - Rekreācijas teritoriju pieejamību - Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamību, t.sk. dalītai vākšanai - Tīru virszemes ūdeņu nodrošināšanu - Vides trokšņa līmeņa mazināšana - Aizsardzība tehnogēno avāriju un dabas katastrofu gadījumos - Sabiedrības informētība par vides stāvokli un drošību
Resursu izmantošana	- Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas paplašināšanu - Bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide - Dabas resursu racionālu izmantošanu - Aprites ekonomikas principu ieviešanu

2. Esošās situācijas un nulles scenārija novērtējums: esošās situācijas, tendenču un problēmu raksturojumu sniegts atbilstoši identificētajiem būtiskās ietekmes uz vidi aspektiem, t.i. raksturojot novada dabas resursus, dabas vērtības un vides kvalitāti, to ietekmējošos faktorus. Iespējamās izmaiņas, ja Stratēģija un Attīstības programma netiktu īstenota, jeb t.s. nulles scenārija vērtējums sniegts, ņemot vērā esošo situāciju, pieņemot, ka iepriekšminēto plānošanas dokumentu risinājumus netiek ieviesti.
3. Darbības būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums. Tas sagatavots, ņemot vērā identificētos ietekmes uz vidi aspektus, vērtējot Stratēģijas vīzijas, stratēģisko mērķu, ilgtermiņa prioritāšu, telpiskās attīstības perspektīvas un Attīstības programmā ietverto vidēja termiņa prioritāšu, uzdevumu un rīcības virzienu iespējamo ietekmi uz starptautisko un nacionālo vides mērķu sasniegšanu, normatīvo aktu prasību nodrošināšanu un saistīto nozaru plānošanas dokumentu ieviešanu.

Ietekmes būtiskums vērtēts pēc šādiem kritērijiem, piešķirot tiem vērtējumu ballēs:

- 1) pozitīva būtiska ietekme (nodrošinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu); +2 balles
- 2) pozitīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk pozitīva); +1 balle
- 3) ietekme nav būtiska (ietekmes nav, vai ietekme nav nosakāma); 0 balles
- 4) negatīva ietekme (ietekmes būtiskumu nevar novērtēt, ietekme ir neviennozīmīga, tomēr vairāk negatīva); -1 balle
- 5) negatīva būtiska ietekme (nenodrošinās, apgrūtinās vides mērķu sasniegšanu, vides kvalitātes normatīvu nodrošināšanu, pasliktinās esošo situāciju), - 2 balles.

Vērtējums ballēs tiek izmantots alternatīvu salīdzinājumam.

Ietekmju novērtējums sagatavots, norādot tiešās, netiešās, īstermiņa, vidēja termiņa, ilgtermiņa, pozitīvās, negatīvās un kumulatīvās ietekmes.

Ar *tiešajām* ietekmēm novērtējumā tiek saprastas tādas ietekmes, kuras, ieviešot Stratēģiju un Attīstības programmu, uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti, ar *netiešajām* – ietekmes, kuras mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē, ar *pozitīvajām* - ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošanu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošanu, dabas resursu racionālu izmantošanu vai vairošanu, ar *negatīvajām* – ietekmes, kuras var izraisīt vides kvalitātes pasliktināšanu, slodzes uz vidi palielināšanu un dabas resursu noplicināšanu, to stāvokļa pasliktināšanu. *Īslaicīgās* ietekmes izpaužas pasākumu norises laikā (piemēram, būvdarbi) vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas, *vidēja termiņa* ietekmes – plānošanas dokumentu ieviešanas laikā līdz 2028.gadam, *ilgtermiņa* ietekmes - pēc Darbības īstenošanas, t.sk. vidēja termiņa ietekmes, kuras, turpinot uzsākto attīstības virzienu un uzturot sasniegto rezultātu, saglabāsies ilgtermiņā.

Ietekmes uz vidi novērtējuma sadaļā ietverts alternatīvu salīdzinājums, ņemot vērā identificētos SIVN aspektus un vērtēšanas kritērijus.

Novērtējuma rezultāti apkopoti 7. nodaļā.

4. Pasākumu negatīvas ietekmes mazināšanai vai novēršanai noteikšana. Nepieciešamo monitoringa pasākumu izstrāde. Izklāsts sniegts vides pārskata 8. un 9. nodaļā.
5. Sabiedrības informēšana un konsultācijas. Izklāsts vides pārskata – 2.2. nodaļā.

2.2. KONSULTĀCIJAS AR VIDES INSTITŪCIJĀM

SIVN Vides pārskata izstrādes laikā (pirms sabiedriskās apspriešanas) ir notikušas konsultācijas ar vides valsts institūcijām par Vides pārskata detalizācijas pakāpi un Vides pārskatā iekļaujamo informāciju.

Vides pārraudzības valsts birojs¹² savā atbildē atzīmēja, ka:

“1) Attiecībā uz ietekmju novērtējumā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi skaidrojam, ka Stratēģiskā novērtējuma uzdevums ir integrēt vides aizsardzības apsvērumus attīstības plānošanas procesā, lai nonāktu pie ilgtspējīgāka lēmuma. Stratēģiskajam novērtējumam primāri ir jābūt vērīgam uz tām galvenajām vides problēmām un aizsardzības mērķiem, kas attiecīgajam plānošanas dokumentam pamato Stratēģiskā novērtējuma nepieciešamību. Stratēģiskais novērtējums konkrētajam dokumentam tika piemērots ar Biroja 2021. gada 21. aprīļa lēmumu Nr. 4–02/37 “Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu” (turpmāk – Lēmums), jo ar Plānošanas dokumentiem tiek plānots turpināt risināt jautājumus, kas saistīti arī ar infrastruktūras un industriālo zonu izveidi, attīstību un pilnveidi (tai skaitā degradēto un neapgūto teritoriju attīstība), atkritumu saimniecības ar augstu atkritumu pārstrādes īpatsvaru attīstīšanu, ūdenssaimniecības attīstību, piesārņoto un potenciāli piesārņoto teritoriju izpēti un sanāciju, meliorācijas sistēmas pilnveidi, Valmieras pilsētas ielu infrastruktūras attīstīšanu un paplašināšanu u.c. ar vidi saistītus jautājumus. Biroja vērtējumā novada turpmākajai attīstībai minētie jautājumi būs iekļaujami gan ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, gan attīstības programmā, tāpēc abiem Plānošanas dokumentiem ir jāatspoguļo vienāds redzējums arī par risināmām vides problēmām, iespējamām ietekmēm un paņēmieniem, ar kādiem nepieļaut būtisku negatīvu ietekmi.

2) Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23.⁴ pants skaidro, ka vides pārskatā iekļauj informāciju, ko izstrādātājs var nodrošināt, ņemot vērā pašreizējo zināšanu līmeni un novērtēšanas metodes, plānošanas dokumenta saturu, tā vietu plānošanas dokumentu hierarhijā un izstrādes un detalizācijas pakāpi, līdz kādai ir lietderīgi vērtēt ietekmi uz vidi attiecīgajā plānošanas stadijā. Šādā kontekstā Birojs vērš uzmanību tam, ka ilgtspējīga attīstības stratēģija ir hierarhiski augstākais plānošanas dokuments, kas jāņem vērā turpmākajā teritorijas attīstības plānošanā, tostarp teritorijas plānojumā, lokālplānojumos u.c. teritoriju attīstības plānošanas dokumentos. Tāpat, ņemot vērā to, ka izstrādājami plānošanas dokumenti ietver visu Valmieras novadu, iekļaujot bijušās administratīvās teritorijas: Valmieras pilsētu, Beverīnas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Nauksēnu, Rūjienas un Strenču novads, tad visu līdzšinējo administratīvo teritoriju esošā vides stāvokļa novērtējumam būtu jābūt vienotam.

3) Saistībā ar alternatīvu novērtējumu vēršam uzmanību, ka šāda prasība nenozīmē, ka būtu jānovērtē iespējamās alternatīvas plānošanas dokumenta izstrādei kā tādai, bet gan, ka vērtējamās ir alternatīvas veidiem un pasākumiem, ar kādiem attiecīgajos attīstības virzienos varētu sasniegt plānošanas mērķus. Turklāt alternatīvos risinājumus nav nepieciešams izvērtēt pilnīgi katram pasākumam, bet gan tiem, kas saistīti ar būtisku ietekmi uz vidi. Tā, piemēram, šajā gadījumā tie varētu būt gan plānotās transporta infrastruktūras, gan turpmāko rūpniecisko zonu, gan dzīvojamās, gan rekreācijas zonu izvietojuma salīdzinājums, kas ļautu sasniegt labāko plānošanas rezultātu.

¹² VPVB 2021.gada 03.novembra vēstule Nr. 4-01/977

4) Tāpat nepieciešams paredzēt risinājumus negatīvo ietekmju mazināšanai/novēršanai. Vides pārskatā iekļaujamo informāciju noteiks Plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi novērtējums, jo tas izgaismos, kuriem no pasākumiem un kādās no vides jomām iespējama negatīva ietekme uz vidi. Risinājumi ietekmes novēršanai un samazināšanai pēc būtības ir risinājumi, lai nepieļautu ar plānošanas dokumentiem būtiski negatīvu ietekmi bet to samazinātu. Novērtējuma likuma 1. panta 6. punkts definē, kas ir Stratēģiskais novērtējums, definīcijā norādot, ka viens no procedūras elementiem ir vides pārskata un tā apspriešanas rezultātu ņemšana vērā plānošanas dokumenta sagatavošanā un izmantošana lēmumu pieņemšanai. Tas nozīmē, ka pēc būtības vides pārskats un plānošanas dokuments tiek izstrādāti paralēli, un šajā procesā vides pārskats parāda priekšā, kuros no aspektiem (un kā) nepieciešams plānošanas risinājumus pilnveidot, kurus no alternatīvajiem variantiem izvēlēties, ar kādiem risinājumiem nodrošināt, ka būtiska negatīva ietekme tiek novērsta un samazināta.

5) Vienlaikus jāņem vērā, ka Valmieras novads robežojas ar Igaunijas Republiku, tāpēc Vides pārskatā nepieciešams izvērtēt, vai plānotie risinājumi netiek paredzēti novada teritorijā, kas atrodas 15 km zonā no abu valstu kopējās robežas. Atbilstoši Ministru kabineta 1997. gada 22. janvāra rīkojumā Nr. 38 Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā noteiktajam, starp Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku noslēgta vienošanās, ka tiks veikti visi nepieciešamie un lietderīgie pasākumi, lai novērstu paredzēto darbību pārrobežu ietekmi, kas izsauc būtisku nevēlamu ietekmi uz vidi. Līgums attiecas uz paredzētām darbībām 15 km zonā no kopīgās robežas. Birojs vērš uzmanību tam, ja plānotās darbības ar iespējamu būtisku ietekmi var tikt ieplānotas minētās zonas teritorijā, pēc Vides pārskata saņemšanas un izvērtēšanas Birojam jāinformē Igaunijas Republikas Vides ministrija par uzsāktajiem Plānošanas dokumentiem, to būtību un sagatavoto Vides pārskatu, kā arī par nepieciešamību uzsākt stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma konsultāciju procesu pārrobežu kontekstā.”

Vides valsts dienesta Vidzemes reģionālā vides pārvalde¹³ izteica šādu viedokli:

“Plānošanas dokumentu Vides pārskata sagatavošanas laikā jāvadās pēc likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 23.⁵ panta pirmās daļas, kas paredz, ka vides pārskatā, lai izvairītos no informācijas dublēšanās, iekļauj tikai tādu informāciju, kas nepieciešama attiecīgajā plānošanas stadijā, kā arī izmanto informāciju, kas iegūta iepriekšējās plānošanas stadijās, iekļaujot nepieciešamo informāciju atbilstošā detalizācijas pakāpē, kas ļauj novērtēt plānošanas dokumentā konkrētās paredzētās darbības.

Vides pārskatā būtu precizējams, vai plānotas konkrētas jaunas darbības un attīstības virzieni, uz kuriem attiecināms likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.² pants un 1. un 2. pielikums, t. sk. attīstības virzieni, kas saistīti ar vides problēmām, negatīvu ietekmi uz vidi (piesārņojums, palielināta slodze uz dabas vidi, Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Natura 2000 u.tml.). Vides pārskatā iekļaujams vides esošā stāvokļa novērtējums un kopsakarībā ar to izvērtējamās iespējamās būtiskas izmaiņas attiecībā uz vides stāvokli. Turklāt būtu jāņem vērā, ka Vides pārskatā jāatspoguļo vienāds redzējums par jaundibinātajā novadā kopumā risināmām vides problēmām, iespējamām ietekmēm un paņēmieniem, ar kādiem būtisku negatīvu ietekmi novērst (vai maksimāli samazināt).”

¹³ VVD Vidzemes reģionālā vides pārvaldes 2021. gada 09.novembra vēstule Nr. Nr. 2.3/4639/VI/2021

3. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

Attiecībā uz IAS un AP svarīgi ir ņemt vērā tos starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus, kas pieņemti saistībā ar vides kvalitātes (it īpaši atmosfēras gaisa kvalitāte, trokšņa līmenis), klimata pārmaiņu un bioloģiskās daudzveidības jomā, jo SIVN procesā ir secināts, ka IAS un AP ietekme ir sagaidāma šajos vides aspektos.

3.1. STARPTAUTISKIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

Starptautiskie un nacionālie mērķi vides aizsardzības jomā, kas ietverti noslēgtajās starpvalstu Konvencijās, Eiropas Savienības politikas dokumentos, noteiktas nacionālajos politikas dokumentos, ir jāņem vērā gan veicot SIVN un Vides pārskata sagatavošanu, gan IAS un AP ieviešanas periodā.

ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030 (pieņemta 12.08.2015.) nosaka 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus un 169 apakšmērķus, kas sasniedzami, lai pasaulē mazinātos nabadzība un pasaules attīstība būtu ilgtspējīga. Ilgtspējīgas attīstības mērķi tiek līdzsvaroti trīs dimensijās: ekonomika, sociālie aspekti un vide.

Eiropas vides politikas pamatā ir piesardzības princips, preventīvas darbības princips un princips, ka piesārņojums ir jānovērš, novēršot tā cēloni, kā arī princips “piesārņotājs maksā”.

Atjaunotā Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības stratēģija (akceptēta ES Padomē 06.10.2006.). Tajā noteikts mērķis: “Saglabāt Zemes spēju nodrošināt dzīvību visā tās daudzveidībā, ievērot, ka planētas dabas resursi ir ierobežoti, un nodrošināt augsta līmeņa vides aizsardzību, kā arī uzlabot vides kvalitāti. Nepieļaut un mazināt vides piesārņojumu un veicināt ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, lai likvidētu saikni starp ekonomikas izaugsmi un vides degradāciju.”

ES vispārējā politiskā virzība un prioritātes ir noteiktas ES Stratēģiskajā programmā 2019. – 2024. gadam (pieņemta 20.06.2019.). Viena no programmas prioritātēm ir: “veidot klimatneitralu, zaļu, taisnīgu un sociālu Eiropu”.

Vides aizsardzības mērķi klimata pārmaiņu jomā

Pirmais vispārējais nolīgums cīņai pret klimata pārmaiņām (Parīzes nolīgums) (pieņemts Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Pušu konferences 21.sesijā (COP 21) 2015.gada decembrī). Nolīguma mērķi:

- noturēt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu būtiski zem 2°C robežas (un censties to ierobežot 1,5°C robežās);
- sekmēt investīciju novirzi saskaņā ar oglekļa mazietilpīgu un pret klimata pārmaiņām noturīgu attīstību;
- uzlabot pielāgošanos klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm un sekmēt noturīgumu pret klimata pārmaiņām;
- sasniegt līdzsvaru starp antropogēnajām siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām un SEG emisiju uztveršanu 21.gs. II pusē.

ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām (publicēta 04.2013.) Stratēģijā Dalībvalstīm izvirzīti trīs galvenie mērķi: sekmēt dalībvalstu pielāgošanos klimata pārmaiņu ietekmei, panākt

klīmatnoturības veicināšanu ES līmenī, kā arī izsvērtāku, pamatotāku lēmumu pieņemšana saskaņā ar pielāgošanās mērķiem.

Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030.gadam (20.01.2014.)

ES Parīzes nolīguma saistību izpildei ir apņēmusies līdz 2030.gadam sasniegt šādus mērķus:

- samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 40% salīdzinājumā ar 1990.gada līmeni;
- uzlabot energoefektivitāti par 27% un
- palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru līdz 27% no galapatēriņa.

Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku (18.11.2018.) Dokumentā atbalstīts ierosinājums līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ekonomiku.

Eiropas zaļais kurss (11.12.2019.) Tā ir jauna izaugsmes stratēģija, kas tiecas ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa. Tās mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtnību no vidiskiem apdraudējumiem un ietekmes. Eiropas Zaļais kurss paredz izstrādāt pilnīgi transformatīvu rīcībpolitiku kopumu un paredz ilgtspēju integrēt visās ES rīcībpolitikās.

Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēdes secinājumi par klimata pārmaiņām (12.12.2019.). Eiropadomes 2019. gada 12. decembra sēdē panākta vienošanās par mērķi – līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu ES

Eiropas 2030.gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā (17.09.2020.) Dokuments izvirza ES un tautsaimniecības mēroga siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāju, sniedz ieskatu, kādi pasākumi būtu jāveic visos ekonomikas sektoros un likumdošanas instrumentu pārskatīšanā, kā arī sagatavo pamatu publiskām debatēm 2020. gada rudenī par to, vai līdz gada beigām palielināt ES devumu Parīzes nolīgumā, un paver ceļu uz to, ka Komisija līdz 2021. gada jūnijam nāktu klajā ar detalizētiem leģislatīvo aktu priekšlikumiem.

Latvijā, īstenojot ANO un ES mērķus klimata pārmaiņu jomā, ir izstrādāts un Ministru kabinetā apstiprināts plāns “Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam” (MK 17.07.2019. rīkojums Nr.380), Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030.gadam (MK 04.02.2020. rīkojums Nr.46) un “Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam” (MK 28.01.2020. sēdes protokols Nr.4).

Vides aizsardzības kvalitātes mērķi gaisa kvalitātes jomā

Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Programma “Tīru gaisu Eiropā” (18.12.2013.). Programmā noteikti gaisa kvalitātes politikas mērķi 2030.gadam salīdzinājumā ar 2005. gadu:

- ietekme uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) – samazinājums par 52%
- ekosistēmu platība, kurā pārsniegtas eutrofikācijas robežvērtības – 35 %.

Vides aizsardzības mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā

Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992.) 10. konferences (COP 10) lēmums X/2.

Šīs konvencijas līgumslēdzēju pušu konferences sanāksmē (Nagojā (Aiči prefektūrā Japānā), 2010.), pieņemts pārskatītais stratēģiskais plāns (10. konferences (COP 10) lēmums X/2). Tajā iekļauti AICHI mērķi bioloģiskās daudzveidības jomā - 20 mērķrādītāji, kas organizēti piecos stratēģiskos mērķos.

ES Biodaudzveidības stratēģija periodam līdz 2030.gadam (20.05.2020.). Stratēģija ir ilglaicīgs plāns, kas vērsts uz dabas aizsardzību un ekosistēmu izpostīšanas ierobežošanu. Tā ir Eiropas zaļā kursa svarīgākais dokuments.

Mērķi ainavu aizsardzības jomā

Eiropas ainavu konvencija (Florence, 2000). Konvencijas mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā.

Vides aizsardzības mērķi atkritumu apsaimniekošanas jomā

EK paziņojums “ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku”

Rīcības plāns ietver pasākumus attiecībā uz aprites ciklu, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām, kā arī priekšlikumiem atkritumu apsaimniekošanas jomas normatīvo aktu grozījumiem. Rīcības plāna ietvaros pieņemtas vairākas direktīvas, ar kurām izdarīti būtiski grozījumi atkritumu apsaimniekošanas normatīvajos aktos.

Latvijai nākamajā plānošanas periodā sasniedzamie mērķi attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei izriet no Direktīvas 2008/98/EK, Direktīvas 94/62/EK, Direktīvas 1999/31/EK, kā arī Direktīvas 2019/904/ES un vairākām citām direktīvām, kas regulē konkrētas atkritumu plūsmas. Latvijai attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu saistoši ir arī citās ES direktīvās noteiktie mērķi.

Mērķus mobilitātes jomā nosaka Komisijas paziņojums “Eiropa kustībā: Programma sociāli taisnīgai pārejai uz tīru, konkurētspējīgu un savienotu mobilitāti visiem”(COM(2017)0283).

Daudzi ES vides politikas mērķi ir noteikti tās normatīvajos aktos (direktīvās un regulās), tie pārņemti Latvijas normatīvajos aktos un arī ir jāņem vērā ieviešot novada attīstības plānošanas dokumentus.

3.2. NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Latvija2030)

Latvija2030 kā vienu no mērķiem izvirza - būt ES līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā, nosakot tādus prioritāros ilgtermiņa rīcības virzienus, kā dabas kapitāla pārvaldība, tirgus instrumentu izveide ekosistēmu pakalpojumiem, dabas aktīvu kapitalizēšana un ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027.gadam

Vides politikas kontekstā aktuālākā ir prioritāte “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība” un tās rīcības virzienam “Daba un vide – “Zaļais kurss”” ir noteikti trīs mērķi:

- Oglekļa mazieltipīga, resursu efektīva un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas, gaisa piesārņojuma samazināšanas, ūdeņu stāvokļa uzlabošanās un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu un īstenotu drošas un kvalitatīvas, tai skaitā bioloģiskas pārtikas apriti, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu.
- Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses.
- Īstenota vides, ilgtspējīgas dabas resursu apsaimniekošanas un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā.

Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam

Vides politikas mērķi ir pakārtoti Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Latvijas nacionālās attīstības plānam 2021.-2027. gadam. Vides politikas pamatnostādņu virzība tiek nodrošināta ar vairāku jomu politikas rīcību dokumentiem, kuri izstrādāti atsevišķās jomās (skatīt 1.3. nodaļu), katrai no tām nosakot detalizētus vides mērķus.

Pamatnostādnēs saistībā ar novada Stratēģijas un Attīstības programmas izstrādi noteikti šādi mērķi:

Joma	Apakšmērķis
Klimata pārmaiņas	3.1: nodrošināt Latvijas virzību uz klimatneitralitātes sasniegšanu 3.2: veicināt klimatnoturīgumu un pielāgošanos klimata pārmaiņām
Resursu efektīva izmantošana aprites ekonomikā	4.1: veicināt atkritumu rašanās novēršanu un īstenot pāreju no atkritumiem uz resursiem 4.2: veicināt ilgtspējīgu resursu ieguvu un izmantošanu 4.3: izveidot efektīvu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, īstenojot aprites ekonomikas principus ražošanā un sadzīvē 4.4: palielināta notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu izmantošana
Gaisa kvalitāte un vides troksnis	5.1: gaisa resursu kvalitātes aizsardzība un uzlabošana, lai veicinātu sabiedrības veselību un labklājību, kā arī ekosistēmu kvalitāti; 5.2: īstenotas rīcības gaisa piesārņojuma samazināšanai un gaisa kvalitātes uzlabošanai, kas balstītas uz kvalitatīviem datiem, padziļinātām zināšanām un sabiedrības atbalstu šīm rīcībām.

Joma	Apakšmērķis
	5.3: novērtēt vides trokšņa ietekmi uz iedzīvotājiem, pilnveidojot vides trokšņa kartēšanu un rīcības plānu izstrādi
Bioloģiskā daudzveidība	6.1: bioloģiskās daudzveidības, tajā skaitā īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, un vērtīgo ainavu saglabāšana 6.2: dabas kapitāla saglabāšana un pārvaldība – ekosistēmu pakalpojumi, degradētās ekosistēmas, dabas kapitāls ražošanai
Iekšzemes ūdeņi un Baltijas jūra	7.1: plūdu riska un erozijas samazināšana 7.2: droša ūdens resursu izmantošana, nelietderīga patēriņa samazināšana un dūņu lietderīgas izmantošanas palielināšana 7.3: virszemes ūdeņu un jūras vides stāvokļa uzlabošana 7.4: piesārņojuma samazināšana virszemes ūdeņos un jūras vidē
Ražošanas un ķīmisko vielu pārvaldība	8.1: veicināt piesārņojuma samazināšanu, t.sk. piesārņoto vietu sanācību, kā arī samazināt bīstamo ķīmisko vielu negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēku veselību.

4. TERITORIJAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Valmieras novads atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā un robežojas ar Igauniju.

Lielākā daļa atrodas Ziemeļvidzemes zemienē Burtņieku, Sedas un Trikātas līdzenumos. Pauguraines ir ziemeļu daļā – Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē, neliela daļa rietumos atrodas Idumejas augstienē Augstrozes paugurvalnī. Vieni no plašākajiem purvu masīviem ir novada austrumu daļā.

Valmieras novada kopplatība ir 294 122 ha jeb 2 941 km² jeb 4,6 % no Latvijas.

2021. gada sākumā Valmieras novadā dzīvo 51 048 iedzīvotāji, tostarp 23 046 iedzīvotāji (45%) Valmieras pilsētā.

Administratīvais centrs ir Valmiera. Novada pārvaldes iedalījuma jeb pašvaldību apvienību centri ir Brenguļos, Burtņiekos, Kocēnos, Mazsalacā, Naukšēnos, Rūjienā un Strenčos.

Apdzīvojuma struktūra: viena no 10 Latvijas valstspilsētām Valmiera, pilsētas Rūjiena, Mazsalaca, Seda, Strenči, Rūjiena, 53 ciemi 26 pagastos, pēc iedzīvotāju skaita lielākie ciemi – Valmiermuiža, Kocēni, Zilaiskalns, Naukšēni, Rencēni, Matīši, Burtņieki, Rubene, Dikļi, Vaidava.

Ģeogrāfiskais novietojums: Vidzemes plānošanas reģionā, Latvijas ziemeļaustrumu daļā. Novada centra Valmieras pilsētas attālums līdz galvaspilsētai – 107 km.

Transporta infrastruktūra: Novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)), vairāki valsts reģionālie ceļi, tai skaitā P16 (Valmiera – Matīši – Mazsalaca), P17 (Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi)), P18 (Valmiera – Smiltene), P20 (Valmiera – Cēsis – Drabeši). Valmieras novadu šķērso dzelzvilcienu līnija Rīga – Valga, novadā atrodas divas dzelzceļa stacijas – Valmiera un Strenči.

Tehniskā infrastruktūra: Novadu šķērso maģistrālais gāzesvads Tallina-Vireši, 330kV elektropārvades līnijas starp Latviju un Igauniju: Valmiera – Tartu un Valmiera – Tsirgulina un piecas 110 kV elektropārvades līnijas, kas Valmieru savieno ar Rūjienu, Aloju, Valku, Smilteni un Ieriķiem.

Uzņēmējdarbība: Valmieras novada lielākie uzņēmumi pārsvarā izvietojušies Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē (Kocēnu un Valmiermuižas tuvumā). Valmieras pilsētai ir otrais augstākais iekšzemes kopprodukta rādītājs aiz Rīgas. Atsevišķi lieli uzņēmumi novadā atrodas arī Rūjienas un Strenču, Sedas tuvumā. Lielākie pēc apgrozījuma uzņēmumi ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “Vaks”, mežsaimniecības un kokapstrādes SIA “Dižozols” un būvniecības uzņēmums SIA “Aimasa”. Valmieras novadā ir daudz inovatīvu un jaunu uzņēmumu – digitāla aģentūra “Wunder”, degvielas uzglabāšanas cisternu ražotājs “Valtanks”, metāla degvielas kannu ražotne “Valpro”, stikla šķiedras ražotājs “Valmiera glass”, siltuma, gāzes un skaņas mīkstās izolācijas ražotājs “Padtex Insulation”, stiklaplasta rezervuāru, cauruļvadu u.tml. izstrādājumu ražotājs “Valmiera-Andren” u.c., kā arī plaši atpazīstamie eksporta uzņēmumi “Valmieras piens”, Valmiermuižas alus darītava, koka mēbeļu ražotājs “BYKO-LAT”, Rūjienas saldējums un citi.

Pusi no novada teritorijas 2021. gadā aizņem mežu platības (50%). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 34%, ūdens objektu zemes – 5%. purvi – 4%, apbūves zemes ar

ēkām – 2%, apbūves zemes ar transporta infrastruktūru – 2%, pārējie 3% ir krūmāji un cita izmantošana.

Teritorijas attīstības indekss (TAI): Valmieras TAI starp valstpilsētām – viens no augstākajiem (4.vieta), bijušajiem novadiem ar lielām teritoriālajām atšķirībām – Beverīnas, Kocēnu, Burtnieku un Naukšēnu novads ir ar augstāku TAI nekā vidēji valstī, savukārt Mazsalacas, Rūjienas un Strenču novadā – zem vidējā valstī.

5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI

SIVN Vides pārskata izstrādes procesā ir izvērtēta Stratēģijā ietvertā vīzija, stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa prioritātes, novada ekonomiskā specializācija, telpiskā attīstības perspektīvā un tās sadaļas un Attīstības programmā – vidēja termiņa prioritātes un uzdevumi, kā arī rīcības virzieni, kas iekļauti Attīstības programmas rīcības plānā, ņemot vērā Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” 8.7.apakšpunktā norādītos ietekmes aspektus, to iespējamās ietekmes būtiskums, salīdzinot ar esošo situāciju, starptautiskajiem un nacionālajiem vides aizsardzības mērķiem un vides kvalitātes normatīviem.

Stratēģijas un Attīstības programmas vides aspekti un to ietekmes būtiskums ir vērtēts atbilstoši tās detalizācijas pakāpei. Stratēģijas detalizācijas pakāpe līdz definētām ilgtermiņa prioritātēm, ekonomiskajai specializācijai un telpiskajai attīstības perspektīvai un Attīstības programmas detalizācijas pakāpe līdz rīcības virzieniem un pasākumiem ļauj novada mērogā vispārīgi novērtēt iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi. Faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus projektus un līdz ar to precizēsies to ietekmes uz vidi vietas, apjoms un arī būtiskums.

Vērtējot Darbības programmu atbilstoši tā detalizācijas pakāpei, secināts, ka tās būtiskā ietekme (pozitīva, negatīva, tieša, netieša, ilgtermiņa, vidēja termiņa, īstermiņa) ir saistīta ar šādiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem:

- Klimata pārmaiņas (klimatneitralitāte un klimatnoturība);
- Virszemes ūdeņu kvalitāte;
- Gaisa kvalitāte;
- Augsnes kvalitāte;
- Pazemes ūdeņu kvalitāte;
- Dabas teritorijas un bioloģiskā daudzveidība;
- Kultūras mantojums;
- Ainavas daudzveidība;
- Cilvēku veselība, drošība;
- Resursu izmantošana.

Identificēto vides aspektu apkopojums sniegts 1.pielikumā. Tiešas vai netiešas ietekmes uz vidi atsevišķos vai vairākos ietekmes uz vidi aspektos veidosies visos stratēģisko mērķos plānotajās ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātēs. Stratēģisko mērķu SM2 *Uzņēmējdarbības attīstība* un SM3 *Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide* ieviešana būs saistīta ar ietekmi visos SIVN ietekmes uz vidi aspektos.

6. TERITORIJAS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR IETEKMĒT UN TO VIDES STĀVOKLIS

IAS un AP izstrāde tieši ietekmēs visu novada teritoriju un tās tuvāko apkārtni. Šajā nodaļā raksturoti teritorijas dabas apstākļi, dabas resursi, vides stāvoklis un to ietekmējošie faktori.

6.1. FIZIOĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

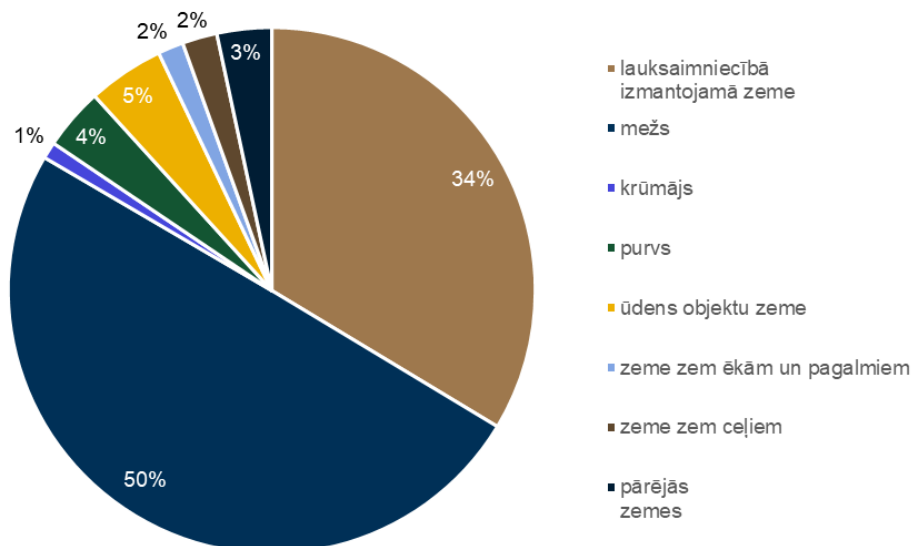
Valmieras novada kopplatība ir 294 122 ha jeb 2 941 km². Lielākā daļa no novada teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes zemienē Burtnieku, Sedas un Trikātas līdzenumos. Ziemeļu daļā novada teritorija iekļaujas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē un Viduslatvijas zemienes Metsepoles līdzenumā. Neliela teritorijas daļa atrodas Idumejas augstienē Augstrozes paugurvalnī. Teritoriju kopumā raksturo līdzens reljefs, vietām nelieli pauguri un viļņots reljefs. Teritorija atrodas vidēji 1 - 150 m virs jūras līmeņa. Ziemeļvidzemes zemienē atrodas vieni no plašākajiem purvu masīviem, kas īpaši izteikti ir novada austrumu daļā. Kocēnu apvienības teritorijā atrodas augstākais punkts - Zilaiskalns 127 m.v.j.l., otrs augstākais punkts ir Rūjienas apvienības Lodes pagasta Sakalas augstienē – Pikas kalns, kas ir 107,6 m virs jūras līmeņa.

Klimatu ietekmē novada ģeogrāfiskais stāvoklis un teritorijas reljefs, lēzenu, zemu apvidu mija ar paugurainām augstienēm. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča tuvums iespaido klimata raksturu, samazina diennakts un sezonālās amplitūdas, sniega segas pastāvēšanas ilgumu, paaugstina vidējos temperatūras rādītājus. Klimats ir mēreni silts un mitrs. Vidējā gaisa temperatūra Valmieras novada teritorijā klimatiskās normas periodā (1981. - 2010. gads) tika noteikta no +5,5°C līdz +6°C. Vidējā gaisa temperatūra februārī ir aptuveni no -5°C līdz -4°C, taču jūlijā mēnesī aptuveni no +17,4°C līdz +17,6°C. Gada vidējais nokrišņu daudzums ir amplitūdā 700 - 850 mm. Latvijai ir raksturīga augsta cikloniska aktivitāte, kas nosaka izteiktu laikapstākļu maiņu¹⁴.

6.2. ZEMES IZMANTOŠANA

Lielāko daļu Valmieras novada teritoriju 2021. gadā aizņem mežu platības (50%) un lauksaimniecībā izmantojamās zeme (34%) t.sk. aramzemes, augļu dārzi, pļavas un ganības. Zeme zem ēkām un pagalmiem sastādīja vien 2% no kopējās novada teritorijas platības, zemes zem ceļiem 2%. Purvi aizņem 4%, bet ūdens objektu zemes 5%. Pārējo daļu aizņem krūmāji un cita veida zemes. Meži nodrošina zemu trokšņu un gaisa piesārņojumu un rada iespēju mežu platības izmantot rekreatīviem nolūkiem.¹⁵

¹⁴ Nacionālā enciklopēdija Latvija (2018), Latvijas Nacionālā bibliotēka

2. attēls. Valmieras novada zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem (ha) uz 2021. gada 1.janvāri¹⁵

6.3. DABAS RESURSI

6.3.1. Derīgie izrakteņi

Novada teritorija ir bagāta ar derīgajiem izrakteņiem, galvenokārt smilti, smilti-granti, kā arī kūdru, mālu, kvarca smiltīm, saldūdens kaļķiem un sapropeli. Pavisam Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrā novada teritorijā reģistrētas 152 būvmateriālu izejvielu, 13 kūdras un 24 sapropela atradnes¹⁶. Lielākajā daļā no tām derīgo izrakteņu ieguve nenotiek. Licences vai atļaujas dažādu būvmateriālu izejvielu veidu ieguvei 2019.gadā bija izsniegtas 11 būvmateriālu izejvielu un 8 kūdras atradnēs (1.tabula). Novadā nav valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes¹⁷.

1.tabula Derīgo izrakteņu atradnes, kurām ir izsniegtas zemes dziļu izmantošanas licences derīgo izrakteņu ieguvei vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas¹⁸, krājumi un derīgo izrakteņu izmantošana

Atradnes numurs derīgo izrakteņu atradņu reģistrā ¹⁹	Teritoriālā vienība	Atradnes nosaukums	Derīgā izrakteņa veids	Kategorija	Krājumi 2020. gada 1. janvārī, tūkst.m ³ (izņemot - kūdrai tūkst.t (W=40%))	Derīgā izrakteņa izmantošana (atbilstoši VVD sniegtajai informācijai)
1184	Burtnieku pagasts	Švākas	smilts-grants	A	18.09	Ikdienas autoceļu uzturēšanai
			smilts	A	126.38	Ikdienas autoceļu uzturēšanai

¹⁵ Valsts zemes dienests, <https://www.vzd.gov.lv/lv/zemes-sadalijums-zemes-lietosanas-veidos>

¹⁶ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <https://www.meteo.lv/apex/f?p=117:8:3343709138782201::NO:RP,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,rp::>

¹⁷ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

¹⁸ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/krajumu-bilance>

¹⁹ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

Atradnes numurs derīgo izrakteņu atradņu reģistrā ¹⁹	Teritoriālā vienība	Atradnes nosaukums	Derīgā izrakteņa veids	Kategorija	Krājumi 2020. gada 1. janvārī, tūkst.m ³ (izņemot - kūdrai tūkst.t (W=40%))	Derīgā izrakteņa izmantošana (atbilstoši VVD sniegtajai informācijai)
1205	Ķoņu pagasts	Unguriņi	smilts-grants	A	4.72	Ieguve nav notikusi
			smilts	A	173.13	Valsts un komersantu ceļu būvniecība
1207	Mazsalacas pagasts	Jaundīriķi	smilts-grants	N	3.70	Ieguve nav notikusi
			smilts	N	11.30	Ieguve nav notikusi
			smilts-grants	A	121.60	Ceļu remonts
			smilts	A	301.28	Ceļu remonts
1208	Ķoņu pagasts	Ķoņi	smilts-grants	N	1.61	Ieguve nav notikusi
			smilts-grants	A	25.16	Būvniecībai
			smilts	N	68.78	Ieguve nav notikusi
			smilts	A	320.93	Būvniecībai
1218	Mazsalacas pagasts	Daugēni	smilts-grants	A	39.14	Ikdienas autoceļu uzturēšanai
			smilts	A	60.35	Ikdienas autoceļu uzturēšanai
1709	Kocēnu pagasts	Vītolēni	smilts	A	199.22	Būvniecībai
1792	Plāņu pagasts	Seda II	smilts-grants	A	131.44	Valsts un komersantu ceļu būvniecība
			smilts	A	691.34	Valsts un komersantu ceļu būvniecība
1794	Kauguru pagasts	Strautiņi	smilts-grants un smilts	A	40.15	Būvniecībai, apsaimniekošanai
2109	Kauguru pagasts	Bāle-Bērziņi	kvarca smilts	A	659.78	Pārstrādei, būvniecībai
2411	Burtnieku pagasts	Vecdiļļas - 1	smilts	A	244.25	Realizācijai
			smilts-grants	A	428.16	Realizācijai
2849	Ramatas pagasts	Strazdiņi 1	smilts	A	126.91	Ceļu būvniecībai
16815	Jērcēnu pagasts	Sedas (Tīreļa) purvs	kūdra	A	970.69	Realizācija
16816	Plāņu pagasts	Taures purvs	kūdra	A	1892.76	Realizācijai
16817	Zilākalna pagasts	Lielais II (Mujānu, Zažēnu) purvs	kūdra	A	540.87	Eksportam un realizācijai
16818	Valmieras pagasts	Līgotņu purvs	kūdra	A	424.60	Realizācija
16819	Vilpulkas pagasts	Rūjas purvs	kūdra	A	250.09	Eksportam
16820	Vecates pagasts	Sapatas purvs	kūdra	A	700.08	Realizācijai
16839	Dikļu pagasts	Ozolmuižas purvs	kūdra	A	47.10	Realizācijai
16859	Kocēnu pagasts	Lielais IV (Makuļu, Droņu) purvs	kūdra	A	770.68	Realizācijai

6.3.2. Ūdens resursi

Ūdensobjekti – ūdenstilpes un ūdensteces ir viens no dabas un rekreācijas resursiem novadā. Novada teritorijā esošie ūdensobjekti atrodas Gaujas upju sateces baseina apgabalā. Ūdeņu teritorijas novadā aizņem 5% no kopējās novada teritorijas.

Novadu šķērso Gauja. Tajā atrodas Burtnieku ezerā ieplūstošās upes – Seda, Rūja, Ramata, Ēķinupe un Briede, no Burtnieku ezera izplūstošā Salaca un tās pietekas, kā arī citas upītes - Mellupe, Ošupīte, Pestava, Acupīte, Oļa, Abuls, Lisa, Strenčupīte, Šūnupe, Buļļupe, Baložupe.

Lielākais ezers Valmieras novadā ir Burtnieku ezers (4006 ha). Novadā atrodas arī tādi ezeri kā Dauguļu Mazezers, Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers, Ramatas Lielezers, Ramatas Mazezers, Rāķis, Vaidavas ezers, Lielais Ansis, Zilūža ezers, Rābutis, Laņģezers un citi ezeri. Lielākā mākslīgā ūdenstilpne ir Sedas dīķi (840 ha), kuri izveidoti pēc kūdras izstrādes Sedas purvā. rezultātā. No mākslīgajām ūdenskrātuvēm kā lielākās ir atzīmējami Sēļu dīķis, Ķoņu dzirnavezers, Zvirgzdupes ūdenskrātuve. Novadā atrodas daudzi nelieli dzirnavezeri, kā arī dīķi²⁰.

Daudzviet pie ūdeņiem ir ierīkotas atpūtas vietas, populārākās no tām – pie Burtnieku ezera, pie Mazā Anša, kā arī pie Gaujas, tostarp labiekārtotajā slaloma trasē Kazu krācēs Valmierā. Sedas dīķi ir bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīga teritorija, atrodas dabas liegumā Sedas purvs”, tiek izmantoti arī zvejai un rekreācijai.

Novada ezeri Burtnieks (Burtnieku, Matīšu un Vecates pagasts), Dauguļu Mazezers (Dikļu pagasts), Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers (Vecates pagasts), Ramatas Lielezers (Ramatas pagasts), Rāķis (Dikļu pagasts), Vaidavas ezers (Vaidavas pagasts) un no upēm - Gauja, ir publiskie ūdeņi²¹. Lielā Bauža ezerā un Mazā Bauža ezerā zvejas tiesības pieder valstij²².

Gauja no Strenčiem līdz Mellupes grīvai, Abuls no Trikātas līdz grīvai ir prioritārie lašveidīgo²³ zivju ūdeņi, Gauja no Gaujienas līdz Strenčiem un no Pārgaujas no Mellupes grīvas līdz Cēsu pilsētas tiltam, Briede no Valmieras–Matīšu ceļa tilta līdz grīvai, Rūja no Rūjienas līdz grīvai, Salaca no Burtnieka līdz Iģes grīvai, Seda no Rencēnu–Rūjienas ceļa tilta līdz grīvai, Vija un Burtnieku ezers ir prioritārie karpveidīgo²⁴ zivju ūdeņi²⁵. Prioritārie zivju ūdeņi ir saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus.

Novadā nav Ministru kabineta noteikumos Nr.692 „Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība” (28.11.2017.) iekļautu peldvietu.

Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījumam pazemes ūdensobjektos Valmieras novads Arukilas-Amatas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektos A8 un A10, novada dienvidaustrumu daļa Pļaviņu-Amulas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā D6 un novada Ziemeļrietumu daļa –

²⁰ <https://www.ezeri.lv/>

²¹ LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1102. pants, I pielikums (1102.pantam) Publisko upju un ezeru saraksts

²² LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1115. pants, II pielikums (1115.pantam) Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij

²³ Lašveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt lašu (*Salmo salar*), taimiņu un strautes foreļu (*Salmo trutta*), alatu (*Thymallus thymallus*) un sīgu (*Coregonus*) eksistenci.

²⁴ Karpveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt karpu dzimtas (*Cyprinidae*) zivju, kā arī līdaku (*Esox lucius*), asaru (*Perca fluviatilis*) un zušu (*Anguilla anguilla*) eksistenci.

²⁵ Prioritāro zivju ūdeņu saraksts ir noteikts Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumu Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 2.¹pielikumā.

Ķemeru-Pērnavas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā P26. Pazemes ūdeņi ir valsts nozīmes zemes dziļu resurss.²⁷ Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu kvantitatīvais stāvoklis novada teritorijā ir labs²⁸. Tas nozīmē, ka pazemes ūdeņu ieguves apjoms nepārsniedz pieejamos pazemes ūdens resursus, pazemes ūdeņu līmeņa maiņas netraucē sasniegt noteiktos vides kvalitātes mērķus ar pazemes ūdensobjektiem saistītajos virszemes ūdensobjektos un nerada intrūzijas vai pazemes ūdeņu plūsmas maiņas draudus.

Novadā atrodas 14 pazemes ūdeņu atradnes²⁹, 11 no tām ir saldūdens atradnes, 2 – sāļūdens (atradnes Līči un Valmiera) un 1 – sālsūdens (Līči 2) atradne. Saldūdens atradnēs (5) ūdens tiek iegūts centralizētai ūdensapgādei Valmierā (no atradnes Grīšļi, Kauguru pagasts), Rūjienas pilsētā, Sedas pilsētā, Valmiermuižas ciemā un Kocēnu ciemā. Saldūdens atradnē Gaides ūdeni ūdensapgādei iegūst AS "Valmieras stikla šķiedra", atradnē Valmieras piens – AS Valmieras Piens, atradnē Strenču slimnīca - VSIA Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca un atradnē. Ieguve pārējās saldūdens atradnēs (2) nenotiek. Pārējo novada apdzīvoti vietu ūdensapgādei ūdens tiek iegūts atsevišķos ūdensapgādes. Ūdens dzeramā ūdens apgādei centralizētajās sistēmās tiek iegūts galvenokārt no Arukilas – Burtnieku vai Arukilas ūdens horizonta, dažviet arī no Gaujas, Burtnieku vai Amatas ūdens horizonta. Sāļūdens atradnē Valmiera SIA "Valmieras ūdens" iegūst ūdeni minerālūdeņu ražošanai. Atradnē Līči 2 sālsūdens ieguve un atradnē Līči sāļūdens (ar paaugstinātu bromīdu saturu) ieguve nenotiek³⁰. Centralizētus ūdensapgādes pakalpojumus novadā sniedz SIA Valmieras ūdens, SIA Rūjienas siltums, SIA BN Komforts, Kocēnu komunālā saimniecība, kā arī Beverīnas, Mazsalacas, Naukšēnu un Strenču pašvaldību komunālie dienesti.

Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem³¹ un līdz ar to arī izmantošana saimnieciskajā darbībā no 2016. līdz 2020. gadam ir bijusi mainīga, bez izteiktām tendencēm – 2020. gadā - 3636 tūkst.m³, lielāko apjomu 4386 tūkst.m³ sasniedzot 2018. gadā. No pazemes ūdeņiem tiek ņemti 72 – 82% ūdens, pārējie – no virszemes ūdeņiem, kā arī lietus ūdeņi. Laikā periodā no 2016. līdz 2020. gadam no iegūtā ūdens 43 – 59 % tiek izmantota komunālajām un sadzīves vajadzībām, galvenokārt nodrošinot centralizētas ūdensapgādes pakalpojumus iedzīvotājiem, pārējie ūdeņi tiek izmantoti ražošanas vajadzībām. Ūdens zudumi ir no 3,7 līdz 5,9 %.

6.4. BIOLOĢISKĀ DAUDZVEIDĪBA, ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS UN MIKROLIEGUMI

Valmieras novada teritorijas bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākajās teritorijās Gaujas, Salacas, Rūjas ielejās, Burtnieka ezera apkārtnē, purvos - Sedas purvā, Ziemeļu purvos un citos ir nodibinātas 13 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (11 dabas liegumi, 1 aizsargājamo ainavu apvidus un 1 dabas parks), kuras ir iekļautas arī Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – NATURA 2000 (2.tabula, 2.attēls).

Novada dienvidrietumos atrodas daļa no Gaujas nacionālais parka, kas ir Latvijas lielākais un vecākais nacionālais parks, teritorijas (parks dibināts 14.09.1973., novadā - 7057 ha). Tā mērķis ir aizsargāt Gaujas senlejas un tās apkārtnes unikālās dabas vērtības, vienlaikus nodrošinot teritorijā gan rekreācijas, gan dabas aizsardzības funkcijas. Nacionālajam parkam raksturīga liela

²⁶ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. Rīga, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021.

²⁷ LR likums "Par zemes dziļiem", 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija.

²⁸ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021.

²⁹ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs,
<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterTaken&incrementCounter=6>

³⁰ Atradnes ierīkotas bijušās sanatorijas "Līči" ārstnieciskajām vajadzībām, Kauguru pagasts

³¹ Atbilstoši valsts statistiskā pārskata "2Ūdens" datiem, LVGMC,
<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=water2reports&incrementCounter=1>

bioloģiskā daudzveidība, reljefa formu dažādība, avoti, smilšakmens atsegumi, gleznainas ainavas un savdabīgi dabas un kultūras pieminekļi. Nacionālajā parkā novada teritorijā izdalītas 4 funkcionālās zonas: ainavu aizsardzības zona, dabas lieguma zona, kultūrvēsturiskā zona un neitrālā zona³².

Novada teritorijas lielā daļā (67% no novada kopējās platības) atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (dibināts 11.12.1997.). Biosfēras rezervāta mērķis nacionālā un starptautiskā nozīmē ir sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā. Lai nodrošinātu teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu un veicinātu ilgtspējīgu ekonomisko attīstību biosfēras rezervāta teritorija ir iedalīta funkcionālajās zonās (ainavu aizsardzības zonas un neitrālās zonas). Valmieras novadā ainavu aizsardzības zona aizņem 34% no biosfēras rezervāta teritorijas novadā, pārējā teritorija ir iedalīta neitrālajā zonā³³. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā no novada teritorijas ietilpst 8 dabas liegumi (Augstroze, Burtnieku ezera pļavas, Dzērves purvs, Rūjas paliene, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Ziemeļu purvi, Zilaiskalns), 1 dabas parks (Salacas upes ieleja).

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ir noteiktas prasības³⁴ vēja elektrostaciju uzstādīšanai: aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, izņemot 1) vēja elektrostacijas, kuru augstākais punkts nepārsniedz 30 metru augstumu un 2) vēja elektrostacijas bez augstuma ierobežojuma Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumos (2.pielikums) noteiktajās teritorijās (novadā tās aizņem 84331 ha), ievērojot citus nosacījumus.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam ir izstrādāts ainavu ekoloģiskais plāns. No pārējām IADT 4 nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, 3 (t.sk. Gaujas Nacionālajam parkam) – plānu darbības termiņš ir beidzies, 5 dabas aizsardzības plānu darbības termiņš beigsies šogad vai 1 – 2 gadu laikā. Tikai dabas lieguma Augstroze un dabas liegumam Ziemeļu purvi dabas aizsardzības plāni ir spēkā ilgākam laikam, atbilstoši līdz 2030.g. un 2028.g. Tas nozīmē, ka gan IADT mērķtiecīgas dabas aizsardzības, gan dabas tūrisma un dabas produktu attīstības pasākumu realizēšanai ir aktuāla IADT aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu noteikšana un pamatotu pasākumu izstrāde. Tas ir svarīgi arī tādēļ, ka atsevišķu darbību veikšanai gadījumos, ja plānotais pasākums nav iekļauts dabas aizsardzības plānā un nav izvērtēts tā izstrādes laikā, pirms darbības realizācijas saskaņā ar LR likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosacījumiem ir jāveic ietekmes sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums.

2.tabula Informācija par nozīmīgākajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Valmieras novadā³⁵

Vietas kods	Kategorija un nosaukums	NATURA 2000, tips ³⁶	Dabas aizsardzības plāna, darbības laiks/ individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
LV0200100	Gaujas Nacionālais parks	C	Ir, 31.12.2018. termiņš beidzies / Likums, MK not.Nr.317, 02.05.2012.

³² LR likums Gaujas nacionālā parka likums, 01.01.2011., Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.317 Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

³³ LR Likums Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu, 11.12.1997., Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

³⁴ Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

³⁵ Dabas aizsardzības pārvalde, 20.10.2021.

³⁶ Tips: B – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK;
C – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par savvaļas putnu aizsardzību” (79/409 EEK) un direktīvai „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (92/43 EEK).

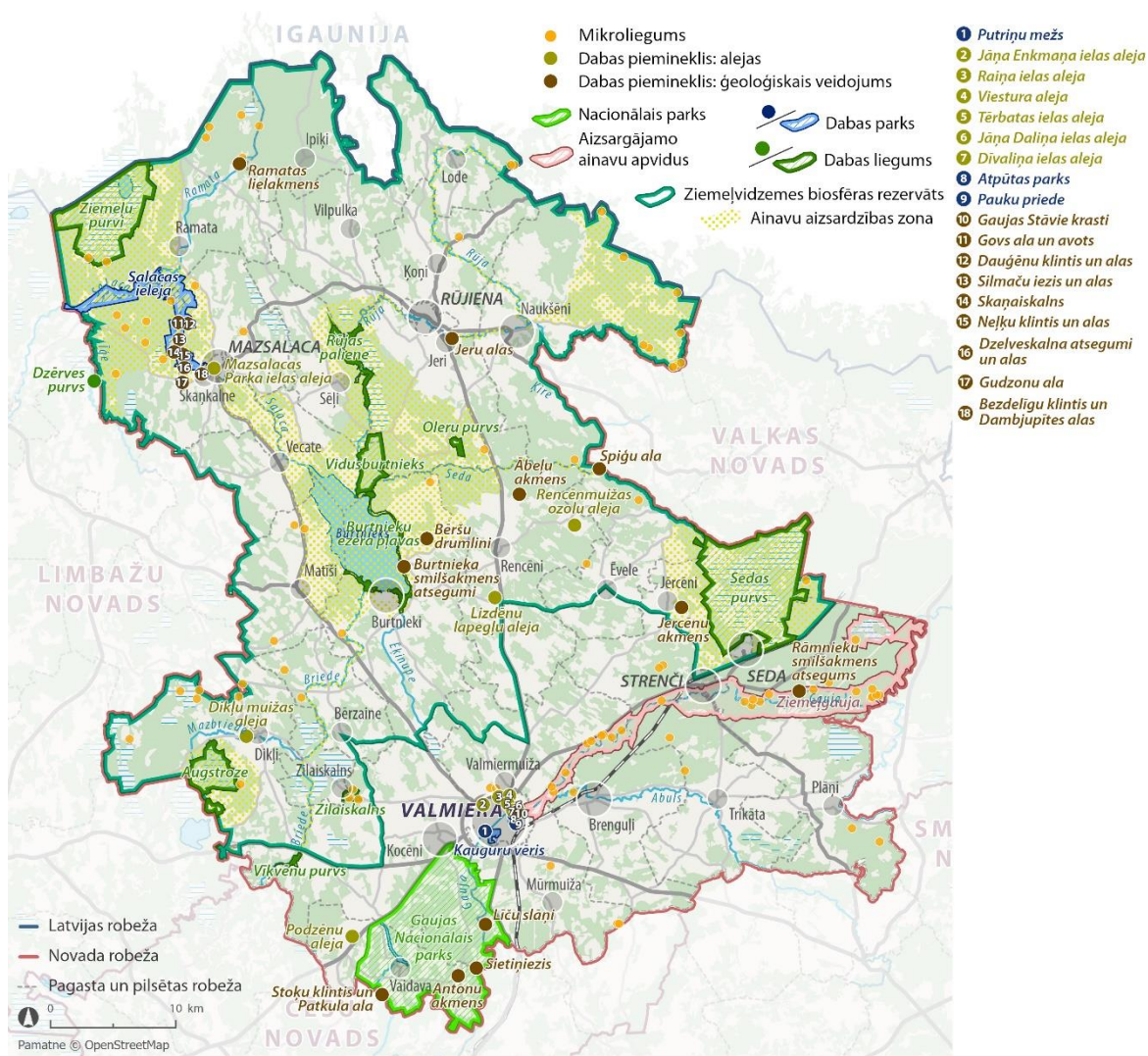
Vieta kods	Kategorija un nosaukums	NATURA 2000, tips ³⁶	Dabas aizsardzības plāna, darbības laiks/ individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
LV0600700	Aizsargājamo ainavu apvidus "Ziemeļgauja"	C	Ir, 31.12.2022./ MK noteikumi Nr.957, 20.11.2008.
LV0000100	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts	-	Ainavu ekoloģiskais plāns, termiņš nav noteikts/ Likums, MK noteikumi Nr.303, 19.04.2011.
LV0513400	Dabas liegums Augstroze	C	Ir, 2030./Nav
LV0532700	Dabas liegums Burtņieku ezera pļavas	C	Ir, 31.12.2019., termiņš beidzies / MK not.Nr.60, 16.01.2016.
LV0509500	Dabas liegums Dzērves purvs	B	Nav/Nav
LV0516000	Dabas liegums Oleru purvs	B	Nav/Nav
LV0535400	Dabas liegums Rūjas paliene	C	Ir, 31.12.2021./Nav
LV0526800	Dabas liegums Sedas purvs	C	Ir, 31.12.2022./ MK not.Nr.478, 26.05.2009.
LV0000120	Dabas liegums Vidusburtnieks	C	Ir, 31.12.2021./Nav
LV0516200	Dabas liegums Vīķvānu purvs	B	Nav/Nav
LV0000130	Dabas liegums Ziemeļu purvi	C	Ir, 2028./Nav
LV0536300	Dabas liegums Zilaiskalns	B	Ir, 31.12.2023./Nav
LV0302200	Dabas parks Salacas ieleja	C	Ir, 31.12.2019., termiņš beidzies/ MK not. Nr.228, 10.03.2009.

Novadā ir 4 pašvaldību izveidoti dabas parki IADT: Atpūtas parks, Kauguru vēris, Pauku priede, Putriņu mežs (kopējā platība 185 ha).

Novada teritorijā ir 5 dabas pieminekļi – dendroloģiskie stādījumi (alejas) un 17 aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi (2. attēls, saraksts – 1.pielikumā).³⁷

DAP dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols novada teritorijā ir reģistrēti 899 aizsargājami koki (dižkoki), no kuriem vairāk nekā trešdaļa ir ozoli (324), kā arī liepas (205) un priedes (105) (1.pielikums). Novadā ir reģistrēti arī 206 potenciāli aizsargājami koki, 1 pašvaldības nozīmes aizsargājams koks (piemiņas ozols Skaņkalnes pagastā), 8 īpatnēji koki, piemēram bērzi ar māzeri un citi. Aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izplatība novadā ir samērā vienmērīga, tiem vairāk koncentrējoties Gaujas Nacionālā parka teritorijā, Gaujas tuvumā, Burtņieka un Rūjienas, kā arī Mazsalacas apkārtnē. Dižkoki ir arī citi novadā esošie koki, kuri nav ietverti dabas datu pārvaldības sistēmā Ozols, ja tie atbilst 2010.gada 16.marta Ministru kabineta noteikumos Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktajiem kritērijiem. Taču jāatzīmē, ka aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izpēte, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, novada teritorijā ir laba, jo detalizēta teritorijas apsekošana ir Valsts mežu dienesta realizētā Igaunijas – Latvijas programmas projekta „Neapzinātais kultūras mantojums kopējā dabas un kultūras telpā” (2009.) ietvaros.

³⁷ Atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 20.marta noteikumiem Nr.131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem un Ministru kabineta 2001.gada 17.aprīļa noteikumi Nr. 175 Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem

3. attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi³⁸

Valmieras novada teritorijā ir 88 mikroliegumi, no tiem 47 mikroliegumi ir izveidoti biotopu aizsardzībai, 38 putnu aizsardzībai un trīs vaskulāro augu un paparžaugu aizsardzībai. Kopumā mikroliegumi aizņem 1225,4 ha platību un 30 no tiem ir noteiktas buferzonas. No mikroliegumiem 30 ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Valmieras novada teritorijā atrodas 2851 īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes. Lielākā to koncentrācija ir ĪADT. Nodrošinot atbilstošu ĪADT apsaimniekošanu, tiek sekmēta arī īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu saglabāšana un aizsardzība. Lielāko īpatsvaru no īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm veido paparžaugu un ziedaugu (38%), zīdītāju (21%), putnu (16%) un bezmugurkaulnieku (12%) grupas, citi sugu grupu īpatsvars ir mazāks (2.pielikums).

Kopumā novadā sastopami 34 Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidi. Eiropas Savienības nozīmes biotopi aizņem 246,27 km² un veido 8,4 % no kopējās novada platības. Lielākā daļa (60%) no Eiropas Savienības nozīmes biotopu aizņemtajām teritorijām atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (3.pielikums). No tiem lielākās platības aizņem biotopi 7110*Aktīvi augstie purvi (5989 ha, 24%39), 9010*Veci vai dabiski boreāli meži (4390 ha, 18%), 91D0*Purvaini meži (3836 ha, 16%), 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu

³⁸ Izņemot aizsargājamus kokus. DAP, Dabas datu pārvaldības sistēma "Ozols", 08.10.2021.

³⁹ Šeit un turpmāk nodaļā % uzrādīti no kopējās Eiropas Savienības nozīmes biotopu aizņemtās platības

augāju (2241 ha, 9%) un 7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (1429 ha, 6%). Gandrīz pusi (47%) no Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidu grupām aizņem mežu biotopi, 33 % - purvu biotopi un 13% - saldūdeņu biotopi, mazāk - citas grupas.

Plānojot novada attīstību, ir jāņem vērā novada dabas vērtības, tostarp, kā novada dabas daudzveidības un vides izzīņas potenciāls ir saudzējamas īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes un biotopu platības, īpaši uzmanību pievēršot teritorijām ārpus IADT.

6.5. KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS

Valmieras novads ir ļoti bagāts ar kultūras mantojumu. Galvenie objekti, kas izsenis dominē Valmieras novada un Vidzemes kultūrainavā, ir baznīcas, krogi, muižas un to parki, pilis, senkapi, upurozoli, pilskalni, Livonijas laika pilsdrupas, baznīcas, tautas celtniecības pieminekļi.

Valmieras novadā valsts aizsardzībā kopā atrodas 176 kultūras mantojuma pieminekļi no kuriem valsts nozīmes ir 103, vietējās nozīmes 70 un reģiona nozīmes 3. Kultūras mantojuma dalījumu pa tipoloģiskajām grupām skatīt 3.tabulā.

3. tabula. Kultūras pieminekļu iedalījums tipoloģijas grupās⁴⁰

Tipoloģiskā grupa	Skaits
Arheoloģija	114
Arhitektūra	39
Māksla	17
Vēsture	5
Vēsturiska notikuma vieta	1

Vairums arhitektūras pieminekļu saistāmi ar muižu apbūvi, bet netrūkst arī cita veida mantojuma, kā piemēram, sakrālās nozīmes, rekreācijas apbūvju, infrastruktūras attīstības mantojuma (zirgu pasta vai dzelzceļa stacijas) un citas. Arheoloģijas pieminekļos ietilpst senkapi, pilskalni, kulta vietas u.c. Mākslas kultūras pieminekļu sastāvā ietilpst sienu vai griestu gleznojumi, krāsnis, ērģeles un pieminekļi. Vēstures grupas mantojumā iekļaujas notikumu vietas, nozīmīgas ēkas, dzimtas mājas, bet par vēsturiska notikuma vietu ir atzīta Rubenes draudzes skola.⁴¹

Papildus valsts aizsardzībā esošajam kultūras mantojumam katra novada apvienība ir definējusi savas apvienības kultūras mantojuma objektus. Valmieras pilsēta atsevišķi ir izdalījusi 40 kultūras mantojuma objektus, kas iekļauj, piemēram, Rīgas ielas apbūvi, šaursliežu dzelzceļa stacijas, Vecpuišu parka paviljonu un citas sabiedriskas ēkas.⁴² Kocēnu apvienība atsevišķi izceļ 20 objektus, apkārtnē esošās vēsturiskās krogus ēkas (Bestes krogs), dzīvojamās ēkas (Vīlandu mājas – amatnieka J. Vīlandes sēta) un muižas (Kocēnu muižas komplekss).⁴³ Burtņieku apvienība kā nozīmīgu kultūras mantojumu apvienības ietvaros min 14 objektus – muižas (Mīlītes muižas apbūve, Koškeles muižas apbūve), krogi (Bukas pusmuižas krogs ar dzīvojamo galu un stadulu), dzirnavas (Kalna vējdzirnavas).⁴⁴ Mazsalacas apvienība atsevišķi izceļ 8 kultūras mantojuma pieminekļus, kas ir kapličas (Mazsalacas kapu vecā kapliča), baznīca (Skaņkalnes pareizticīgo

⁴⁰ <https://is.mantojums.lv/>

⁴¹ <https://is.mantojums.lv/>

⁴² Valmieras pilsētas teritorijas plānojums (no 2017.gada), Paskaidrojuma raksts

⁴³ Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.–2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁴ Burtņieku novada teritorijas plānojums 2012.–2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

baznīca) un muižas apbūve (Sēļu muižas apbūve) u.c.⁴⁵ Naukšēnu apvienībā minēti 16 kultūras mantojuma objekti, piemēram, Ķoņu un Nurmu muižas, Baltijas ceļa piemiņas zīmi u.c.⁴⁶ Rūjienas apvienība atsevišķi no valsts pārraudzībā esošā kultūras mantojuma min 33 objektus, liela daļa ir Rīgas ielas apbūve, tilts pār Rūju, mūzikas skolu, muzeju u.c.⁴⁷ Strenču apvienība atsevišķi izdala industriālas būves, muižas, piemiņas vietas un Sedas apbūvi, kopā minot 24 objektus.⁴⁸

Valmieras novada bagātais kultūrvēsturiskais mantojums var kalpot kā pamatresurss kultūras tūrisma attīstībai. Kultūras mantojuma esamība veido patīkamu dzīves vidi augsti kvalificētu un prasmīgu cilvēkresursu piesaistīšanai prioritārajās ekonomikas jomās.

6.6. VIDES STĀVOKLIS

6.6.1. Vides kvalitāte

Vides troksnis

Vides trokšņa piesārņojumu galvenokārt rada transporta kustība, rūpniecisko objektu, siltuma un enerģijas ražošanas iekārtu darbība, kā arī būvdarbi.

Galvenais trokšņa avots novadā ir autotransports valsts galvenajos un reģionālajos autoceļos. Valmieras novadā visu trokšņa avotu radītā vides trokšņa līmeņu pētījumi, modelēšana vai visu novada teritoriju aptveroši mērījumi nav veikti. Trokšņa stratēģiskās kartes 2017.gadā ir izstrādātas un apstiprinātas valsts galvenā autoceļa A3 posmam no autoceļa P11 Kocēni—Limbaži—Tūja līdz Valmierai, bet valsts reģionālajiem ceļiem, kā arī citiem ceļiem novadā šādas kartes nav izstrādātas⁴⁹. Informācija par ražošanas objektu radīto troksni par novada teritoriju nav pieejama, bet vērtējot pēc novada uzņēmējdarbības darbības veidiem, novadā ir maz ražošanas objektu, kas savā darbībā rada troksni.

Valsts galvenā autoceļa A3 posma no autoceļa P11 līdz Valmierai tuvumā ir identificēti dienas, vakara un arī nakts vides trokšņa robežlielumu.⁵⁰ Autoceļa posma tuvumā atrodas 12 mājokļi ar aptuveni 122 iedzīvotājiem, kas dzīvo teritorijās, kur trokšņa rādītāja L_{diena} vērtības ir lielākas par 55 dB(A), 31 mājokļi ar 220 iedzīvotājiem atrodas teritorijās, kur trokšņa rādītāja L_{vakars} vērtības pārsniedz 50 dB(A). Autoceļa posma tuvumā 30 mājokļos ar 216 iedzīvotājiem aprēķinātais trokšņa rādītājs L_{nakts} ir lielāks par 45 dB(A). Teritorijās, kur trokšņa rādītājs L_{dvn} pārsniedz 55 dB(A), atrodas 18 mājokļi ar kopējo iedzīvotāju skaitu 179.⁵¹ Vides trokšņa diskomforta zonas platums ir dažāds.

Pasākumi trokšņa diskomforta mazināšanai ir plānoti plānā “Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai valsts autoceļu posmiem 2019.-2023.gadam”⁵² (VAS „Latvijas Valsts ceļi”). Plānā iekļauti pasākumi, kas veicinātu trokšņa emisijas samazināšanu autoceļu posmos un ierobežotu trokšņa izkliedi. Valmieras novadā plānā izdalīta akustiskā diskomforta zonā Kocēni un tajā

⁴⁵ Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013. - 2024. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁶ Naukšēnu novada teritorijas plānojums 2013.-2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁷ Rūjienas novada teritorijas plānojums 2012.-2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁸ Strenču novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁴⁹ Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 7.janvārī noteikumu Nr.16 Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība 63.1. punkta nosacījumiem trokšņa stratēģiskās kartes izstrādā autoceļiem, uz kuriem satiksmes intensitāte ir vairāk nekā trīs miljoni transportlīdzekļu gadā.

⁵⁰ Vides trokšņa robežlielumi saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 7.janvārī noteikumiem Nr.16 Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība savrupmāju, mazstāvu vai viensētu dzīvojamo māju teritorijās ir 55 dB(A) dienas periodā, 50 dB(A) vakara periodā un 45 dB(A) nakts periodā.

⁵¹ https://lvceli.lv/wp-content/uploads/2020/09/A3_kopsavilkums_F.pdf

⁵² Trokšņa stratēģisko karšu un rīcības plāns tiks atjaunināšana plānota 2022. – 2023. gadā.

plānota trokšņa barjeru izbūve. Plānā uzsvērta arī teritorijas un apbūves plānošanas⁵³ vides trokšņa diskomforta ierobežošanā un valsts mēroga pasākumu saistībā ar riepu marķēšanu nozīme vides trokšņa samazināšanā. Plāna faktiskās ieviešanas iespējas ir atkarīgas no pietiekama finansējuma apjoma pieejamības. Kocēnos plānotā trokšņa barjeru izbūve līdz šim nav veikta. Plānojot novadā jaunu dzīvojamās apbūves teritoriju attīstību ilgtermiņā, to izvietojumam jāizvēlas vietas ārpus trokšņa diskomforta zonas.

Virszemes ūdeņu kvalitāte un virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Virszemes ūdeņu kvalitāte

Valmieras novadā esošo virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitātes un ķīmiskās kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāna izstrādes ietvaros (LVĢMC, 2021.). Salīdzinot 2009. – 2014.g. un 2015. – 2019.g. monitoringa perioda virszemes ūdeņu kvalitātes novērtējumu, ir notikušas izmaiņas VŪO ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes vērtējumā:

- Ramatas (G307) ekoloģiskā kvalitāte ir laba, tā ir uzlabojusies un ir sasniegts UBAAP 2016. – 2021.g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte”;
- Gaujas (G225), Vijas (G228), Sedas (G316) un Briedes (G321) ir saglabājusies laba - UBAAP 2016. – 2021.g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” un vides stāvokļa nepasliktināšana tiek nodrošināta;
- Gaujas (G215), Salacas (G306), Rūjas (G310, G312) ekoloģiskā kvalitāte ir saglabājusies vidēja⁵⁴;
- Abula (G222) ekoloģiskā kvalitāte ir uzlabojusies no ļoti sliktas ekoloģiskās kvalitātes klases uz vidēju, taču vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” nav sasniegts;
- Burtņieka (E225) ekoloģiskā kvalitāte nav uzlabojusies un ir sliktā;

Izstrādājot UBAAP 3. ciklam (2022. – 2017.g.), novadā esošajos VŪO ir izdalīti daudzi jauni ūdensobjekti un provizoriski novērtēta to ekoloģiskā kvalitāte vai ekoloģiskais potenciāls. No jauna izdalīto ūdensobjektu kvalitāte ir šāda: augsta - Acupīte (G319), laba – Mazbriede (G323), Kolkupīte (G331), Rikarda (G318), Rūja (G314), Pedele (G317), Gauja (G274), Lisa (G223), Vija (G228), Ķiruma ezers (E224), Dauguļu Mazezers (E226) un Ramatas Lielezers (E223), vidēja – Acupīte (G320), Ķire (G315SP) Rūja (G314, G313, G312, G310), Gauja (G275), Jumara (G281), Strenčupīte (G232) un Abuls (G220, G222, G221SP).

Gaujas (augšpus un leļpus Valmierai) un Burtņieku ezera kopējā ķīmiskā kvalitāte pēc visām prioritārajām vielām ir sliktā. Par pārējo ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes rādītājiem – nav datu⁵⁵.

Jāatzīmē, ka UBAAP 2022. – 2027.gadam neapņēma datus administratīvajā griezumā, tādēļ novadā esošo VŪO identificēšana, it īpaši pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021.g., ir apgrūtināta.

Ūdensobjektu vidēju vai sliktu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu galvenokārt nosaka paaugstinātas kopējā fosfora (P_{kop}) un kopējā slāpekļa (N_{kop}) koncentrācijas ūdenī, hidromorfoloģisko pārveidojumu, kā arī iespējams virszemes ūdeņu kvalitātes vērtēšanas metožu pilnveidošana un līdz ar to mainība, salīdzinot ar iepriekšējo apsaimniekošanas 6 gadu periodu.

⁵³ Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi 147. punkts nosaka: “Plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.”

⁵⁴ Ūdens objekti D403, D404 kā jauni ŪO izdalīti UBAAP 2022. – 2027.g., savukārt no ŪO D401 atsevišķi izdalīts ŪO Juglas kanāls (D543MV)

⁵⁵ file:///C:/Temp/3.5.1.b%20piel.%20Upju%20ezeru%20UO%20kimiskas%20kvalitates%20klases.pdf

Ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes vērtējumu nosaka jaunas informācijas ieguve par tādu prioritāro un/vai bīstamo vielu kā benz(a)pirēna, dzīvsudrabs (Ū), heptahlorā epoksīda, heptahlorā un citu vielu klātbūtni ūdenī un/vai sedimentos. Ūdeņu ķīmisko kvalitāti ietekmē arī farmaceitisko vielu koncentrācija ūdenī.

UBAP 2022. – 2027.g. kā notekūdeņu būtiski ietekmēti ŪO ir novērtēti Jumara (G281), Strenčupīte (G232), kā piesārņoto vietu būtiski ietekmēs ŪO - Gauja (G215) Valmieras apkārtnē, būtiska izkliedētā piesārņojuma slodze no augkopības identificēta Rūjā (G310, G313), Ķirē (G315SP), un Burtniekā (E225), būtiska hidromorfoloģiskā slodze (ūdensteces pārveidojumi, izbūvētie HES) – Sedā (G316), Briedē (G321), Pedelē (G317), Rikardā (G318), (G318), Ramatā (G307), Jumarā (G281), Ķirē (G315SP), Acupītē (G320) un Rūjā (G313)⁵⁶.

UBAAP 2022. – 2027.g. Abulam, Strenčupītei un Burtniekam noteikti apsaimniekošanas mērķi samazināt kopējā slāpekļa un fosfora slodzes, Gaujai, Dauguļu Mazezeram un Burtniekam noteikts mērķis prioritārajām un bīstamajām vielām “koncentrāciju/slodžu nepalielināšanās”⁵⁷.

UBBAP 2022. – 2027.g. norādīts, ka visi ūdensobjekti, kuros uz trešo UBA apsaimniekošanas plānu izstrādes brīdi (2021.g.) nav sasniegta laba ekoloģiskā un/vai ķīmiskā kvalitāte, ir nosakāmi par riska ūdensobjektiem. Tādēļ attiecībā uz novada upēm un ezeriem - gan tiem, kas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanai plānošanas procesā ir izdalīti kā ŪO, gan tiem, kuri veido ŪO tiešos sateces baseinus – plānojot novada attīstību ilgtermiņā ir svarīgi pievērst uzmanību punktveida un izkliedētā piesārņojuma mazināšanai no pašvaldības pārziņā esošajām notekūdeņu sistēmām, it īpaši decentralizētajām sistēmām, ražošanas objektu izplūdēm, lauksaimniecības zemēm, atbalstot to apsaimniekošanas metožu modernizēšanu un iesaistoties UBAAP 2022. – 2027.g. ieviešanā, kā arī vēsturiskā piesārņojuma apzināšanai un mazināšanai.

Virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Punktveida piesārņojuma avoti ir ražošanas un sadzīves (komunālo) notekūdeņu izplūdes, kā arī ietekme uz ūdeņu kvalitāti ir lietussūdeņu izplūdēm, ja lietussūdeņos nonāk piesārņojums.

Kopējais apkārtējā vidē novadītais notekūdeņu daudzums Valmieras novadā no 2016. - 2020.g. ir mainīgs. 2020.gadā novadā ir 60 notekūdeņu novadīšanas vietas, apkārtējā vidē ir novadīti 3029,68 tūkst.m³ notekūdeņu, no tiem 96,9% ir normatīvi tīri (ar attīrīšanu un bez attīrīšanas), 1,08% ir normatīvi netīri (ar attīrīšanu), 2,02% - lietussūdeņi. Normatīvi neattīrītus notekūdeņus apkārtējā vidē 2020.g. no Matīšu ciema NAI novada SIA BN KOMFORTS, no bioloģiskajām NAI Kuldīdnieki - SIA Roksalana, no individuālajām NAI Plāņu pag. Šalkās – fiziska persona un no pašvaldības Plāņu ciema NAI (no 1 attīrīšanas bloka). Laika periodā no 2016. - 2020.g. ir pakāpeniski samazinājies apkārtējā vidē novadīto normatīvi neattīrīto notekūdeņu (ar attīrīšanu) īpatsvars: no 2016.g. – 4,91% līdz 2020.g. – 1,08%. Tas nozīmē, ka novadā kopumā ir uzlabojusies notekūdeņu attīrīšana. Saskaņā ar LVĢMC informāciju notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte uz uzlabojusies Kocēnu, Naukšēnu un Rūjienas apvienību apdzīvoto vietu NAI⁵⁸.

Novada pilsētās, ciemos, ciematos un iestādēs sadzīves notekūdeņi centralizēti tiek savākti un attīrīti bioloģiskajā attīrīšanā 43 NAI, no tām 39 ir pašvaldības NAI, parējās (4) – juridiskām vai fiziskām personām NAI (4.tabula). Centralizētus notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumus novadā sniedz SIA Valmieras ūdens, SIA Rūjienas siltums, SIA BN Komforts,

⁵⁶ Index of /files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/Gaujas_UBA/Gaujas UBAP 2022-2027 pielikumi/

⁵⁷ <file:///C:/Temp/7.A.1.a%20piel.%20Virszemes%20UO%20kvalitates%20merki.pdf>

⁵⁸ LVĢMC valsts statistiskā pārskata Nr.2 Ūdens" informācija
<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterReportViewversija2020t1&reportid=1611740927972&incrementCounter=19>

Kocēnu komunālā saimniecība, kā arī Beverīnas, Mazsalacas, Naukšēnu un Strenču pašvaldību komunālie dienesti.

Informācija par faktiskajiem pieslēgumiem (%) centralizētajām kanalizācijas sistēmām ir nepilnīga. Saskaņā ar UBBAP 2022. – 2027.g. informāciju faktiskie pieslēgumu centralizētajai kanalizācijas sistēmai Valmieras aglomerācijā ir 93,5% un Rūjienas aglomerācijā – 54,8%⁵⁹.

*4.tabula Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kurās notiek komunālo notekūdeņu bioloģiskā attīrīšana, 2020.g.*⁶⁰

Teritoriālā vienība	Bioloģiskā attīrīšana	
	Iekārtu skaits	Nosaukums
Valmiera	2	Valmieras NAI un A/S Valmieras stikla šķiedras rūpnīcas NAI
Beverīnas novads	6	Trikātas ciemata NAI, Kauguru NAI, Cempu ciemata NAI; Brenguļu ciemata NAI, NAI Kuldīdznieki (SIA Roksalana) un Mūrmuižas NAI
Burtnieku novads	9	Jeru ciems NAI Laukmaļi, NAI Rūpnieki 1B, NAI Burtnieku Ausekļa vidusskola, Ēveles ciema NAI, Burtnieku ciema NAI Rencēnu pagasta NAI, Līdzēnu ciema NAI, Matīšu pagasta NAI un Vecates pagasta NAI
Kocēnu novads	6	Kocēni Attīrīšanas iekārtas, Zilākalna pag. Attīrīšanas iekārtas Dikļi Attīrīšanas iekārtas, Bērzaie Attīrīšanas iekārtas, Rubene, NAI un Vaidava NAI Upītes
Mazsalacas novads	4	Skaņkalne, NAI Ciemats, Mazsalacas NAI, Ramata Attīrīšanas iekārtas un Sēļu ciema NAI
Naukšēnu novads	3	NAI Auseklī, Eriņu ciema NAI Eriņi un Naukšēnu pagasta NAI
Rūjienas novads	6	Rūjienas pilsētas NAI, Vilpulkas pagasta NAI, Jeru pagasta NAI, Lodes pagasta NAI Tiltgaļi 1, Pansionāta "Rūja" NAI (Jeru pagasts) un Īpiķu pagasta NAI Centrs
Strenču novads	7	Strenču NAI, Sedas pilsētas NAI, Jērcēnu NAI, Plāņu NAI - 2 bloki, NAI Plāņu pag. Palīgsaimniecība un NAI Plāņu pag. Šalkas (fiziska persona)

Industriālajās NAI 2020.g. mehānisko attīrīšanu veic SIA ABULA (Brenguļu pagastā), VTU Valmiera RŪJENAS filiāle Rūjienā, SIA BIKO-LAT' filiālē Jumaras kokzāģētava, VTU VALMIERA uzņēmums Brandēļi, CEĻU SATIKSMES DROŠĪBAS DIREKCIJA Valmieras nodaļa, PVAS Latvenergo ZET, TOLMETS VIDZEME SIA un A/S Valmieras stikla šķiedras rūpnīca. Burtnieku novadā Camphill nodibinājums Rožkalni notekūdeņus attīra septiņos - niedru filtros⁶¹.

Informācija par attīrītajos notekūdeņos paliekošo un apkārtējā vidē novadīto piesārņojuma daudzumu 2016. – 2020.g. apkopota 5.tabulā. Taču jāuzsver, ka piesārņojuma dati neaptver visu apkārtējā vidē novadīto notekūdeņu daudzumu, tādēļ to faktiskie daudzumi ir lielāki.

⁵⁹ Minētas aglomerācijas, uz kurām attiecas Direktīvas 91/271/EEK Par pilsētu notekūdeņu attīrīšanu prasības. UBAAP norādīts: "Jāņem vērā, ka aglomerācijas robežas ne vienmēr sakrīt ar atbilstošās apdzīvotās vietas robežām, bet pieslēgumu skaits tiek rēķināts attiecībā uz aglomerāciju, nevis apdzīvotu vietu."

⁶⁰ LVGMC valsts statistiskā pārskata Nr.2Ūdens" informācija

⁶¹ LVGMC valsts statistiskā pārskata Nr.2Ūdens" informācija

5.tabula Notekūdeņos paliekošais piesārņojums 2016. – 2020.g.⁶²

Gads	Piesārņo- juma dati ⁶³ (tūkst.m ³)	Paliekošais piesārņojums, vielu daudzumi, t/gadā									
		Suspen- dētās vielas	BSP-5	ĶSP	Naftas pro- dukti	SVAV	P _{kop}	P-PO ₄	N _{kop}	N-NH ₄	N-NO ₃
2020	490.15	70.26	61.39	221.02	0.12	0.03	8.48	4.99	68.29	40.90	10.39
2019.	420.49	64.37	33.81	198.91	0.07	0.19	9.27	3.01	66.82	27.21	9.79
2018.	307.52	38.68	33.59	154.23	0.06	0.15	7.61	3.02	40.94	20.10	6.99
2017.	291.30	42.44	34.57	151.29	0.08	0.55	6.43	3.47	30.72	13.23	6.66
2016.	317.27	55.08	50.58	147.12	0.10	0.29	6.28	3.33	31.50	12.24	8.05

Valmieras pilsētas, Beverīnas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Rūjienas un Strenču apvienības 2019. un 2020.g. ir pieņēmušas saistošos noteikumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un uzskaides kārtību un uzsākušas decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra izveidi. To plānots pabeigt 2021. gadā. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistrācijas ir jāveic arī Naukšēnu apvienībā. Reģistra izveide sekmēs labāku notekūdeņu apsaimniekošanas prasību pārraudzību, notekūdeņu savākšanu un atbilstošu attīrīšanu, mazinot vides piesārņojumu (virszemes ūdeņu, augsnes, gruntsūdeņu,) ar biogēnajām vielām (slāpekļa un fosfora savienojumiem), kas ietekmē virszemes ūdeņu ekoloģisko stāvokli. Bez tam blīvāk apdzīvotās vietās situācijas apzināšana sekmēs arī pieslēgumu centralizētai kanalizācijas sistēmai izveidi. Valmieras pilsētas teritorijā izbūvētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas nodrošina 99% iedzīvotāju mājokļiem iespēju pievienoties maģistrālajiem tīkliem.

Pazemes ūdeņu kvalitāte

Pazemes saldūdeņu aizsargātība no virszemes piesārņojuma⁶⁴ novada teritorijas lielākā daļa izvietojas artēzisko ūdeņu tranzīta zonās, kas nosaka zonas vidēju piesārņojuma risku vai arī spiedienūdeņu augšupejošās plūsmas apgabalos, t.i. zonās ar zemu piesārņojuma risku. Nelielas teritorijas – Plāņu, Trikātas, Brenguļu un Kauguru pagastā ir ar augstu piesārņojuma risku (spiedienūdeņu resursu papildināšanās apgabalā)⁶⁵. Gruntsūdeņi, kurus individuālajai ūdens apgādei izmanto lauku teritorijās, viensētās, novada lielākajā daļā ir relatīvi aizsargāti vai vidēji aizsargāti pret virszemes piesārņojumu. Teritorija Strenču apvienības teritorijā, kā arī Sedas upes apkārtnē ir vāji aizsargāti, neliela teritorija – neaizsargāta pret virszemes piesārņojumu⁶⁶.

Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu (Pļaviņu-Amulas, Arukilas-Amatas un Ķemeru-Pērnavas) ūdensobjektu ķīmiskais stāvoklis novada teritorijā ir labs⁶⁷.

Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Valmieras pilsētas, Rūjienas, Burtnieku un Kocēnu ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020.g. atbilst dzeramā

⁶² LVGMC valsts statistiskā pārskata Nr.2"Ūdens" informācija

⁶³ Notekūdeņu daudzums, kuram ir veikta piesārņojošo vielu noteikšana

⁶⁴ Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību 2010. gadā. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2011. un Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Pilnā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2009.

⁶⁵ file:///C:/Temp/4.B.6.b%20piel.%20Spiedienudenu%20dabiska%20aizsargatiba.pdf

⁶⁶ file:///C:/Temp/4.B.6.a%20piel.%20Gruntsudenu%20dabiska%20aizsargatiba-1.pdf

⁶⁷ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna 2022.-2027.gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021.

ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām⁶⁸. 2020. gadā Sedas pilsētas un Valmieras cietuma ūdensapgādes sistēmā dzeramā ūdens kvalitāte ir uzlabojusies un tā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. 2019. un 2018. gadā šajās ūdensapgādes sistēmās ir konstatētas neatbilstības - paaugstināts dzelzs un mangāna saturs. Strenču psihoneiroloģiskās slimnīcas ūdensapgādes sistēma 2018. gadā ir atbildusi normatīvo aktu prasībām, 2019. gadā ir konstatēts paaugstināts bakteriālais piesārņojums, 2020.gadā - monitorings nav veikts. Mazsalacas ūdensapgādes sistēmā 2019. gadā ir konstatēta neatbilstība - paaugstināts mangāna saturs⁶⁹. To nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs. Tādēļ pirms ūdens piegādes patērētājiem veicama dzeramā ūdens sagatavošana.

6.6.2. Riska objekti un teritorijas

Viens no pašvaldības uzdevumiem ir pasargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no iespējamo ārkārtējo situāciju potenciālajām briesmām, ko var izraisīt dabas un tehnogēnās katastrofas un avārijas. Riska situācijas cilvēku veselībai un nekustamajiem īpašumiem var radīt dabas apstākļi, esošās un bijušās saimnieciskās darbības objekti.

Valmieras novadā var izdalīt šādas dabas apstākļu radītas riska teritorijas:

1. plūdu riska teritorijas un
2. applūstošās teritorijas.

Savukārt saimnieciskā darbība vēsturiski un pašlaik novadā nosaka šādus riska objektus un teritorijas:

1. bīstamo kravu pārvadājumu maršruti,
2. piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas un
3. paaugstinātas bīstamības objekti.

Riska teritoriju un objektu izvietojums ir parādīts 3.attēlā.

Plūdu riska teritorijas

Atbilstoši Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam⁷⁰ informācijai nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija ir Valmieras pilsētas administratīvajā teritorijā, abos Gaujas upes krastos. Tā ir pakļauta pavasara plūdu riskam, ko izraisa intensīva sniega un ledus kušana kombinācijā ar ilgstošiem lietiem. Klimata pārmaiņu rezultātā palielināties arī lietus plūdu risks, kas saistīts arī ar novecojušo lietus notekūdeņu kanalizācijas sistēmu visā pilsētas teritorijā. Gaujas palienes applūšana sākas pie ūdens līmeņa atzīmes 32,30 m LAS, kas pēdējos 20 gados tika pārsniegta 5 reizes: 2002., 2009., 2010., 2011. un 2013.gados. Palu maksimālais ūdens līmenis Gaujā pie Valmieras tika novērots 2013.gada 24.aprīlī, sasniedzot 33,95 m LAS atzīmi. Pilsētā plūdu gadījumā applūst ielas, ēkas, t.sk. dzīvojamās, radot draudus cilvēku drošībai un veselībai, attīstās Gaujas krastu erozija, t.sk. ietekmējot dabas pieminekli "Gaujas stāvie krasti".

⁶⁸ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”

⁶⁹ Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību 2020.gadā, Veselības inspekcija, 2021, Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību 2019.gadā, Veselības inspekcija, 2020, Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību 2018. gadā, Veselības inspekcija, 2019.

⁷⁰ LVĢMC, <file:///C:/Temp/Daugavas%20UBA%20plana%20projekts%202022-2027.pdf>

6. tabula Plūdu apdraudēto teritoriju ietekmes raksturlielumi⁷¹

Raksturlielums	Teritorija	Plūdu riska varbūtība		
		Liela – 10%	Vidēja – 1%	Maza - 0,5 %
Apdraudētās teritorijas platība pavasara plūdus (km ²)	Valmieras pilsētā	1,12	2,16	2,47
	Strenču pilsētā	0,62	1,29	1,46
Pavasara plūdu laikā apdraudēto iedzīvotāju skaits	Valmieras pilsētā	797	2057	2576
	Strenču pilsētā	68	157	196
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ēku platība (m ²)	Valmieras pilsētā	255	10 884	44 276
	Strenču pilsētā	-	-	-
Pavasara plūdu laikā apdraudēto autoceļu garums, km (nozīme)	Valmieras pilsētā	0,2 (lielas nozīmes); 0,93 (pārējie ceļi)	0,26 (lielas nozīmes); 3,54 (pārējie ceļi)	0,29 (lielas nozīmes); 4,6 (pārējie ceļi)
	Strenču pilsētā	0,42 (visi), t.sk.: 0 (nozīmīgie), 0,42 (pārējie)	1,34 (visi), t.sk.: 0,09 (nozīmīgie), 1,25 (pārējie)	1,67 (visi), t.sk.: 0,11 (nozīmīgie), 1,56 (pārējie)
Pavasara plūdu laikā apdraudēto NAI / izgāztuvju skaits	Valmieras pilsētā	1 / -	1 / -	1 / 1
	Strenču pilsētā	-	-	-
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ĪADT platība (ha)	Valmieras pilsētā	1,71	2,74	2,93
	Strenču pilsētā	62,53	126,74	142,4
Pavasara plūdu laikā apdraudētā kultūras mantojuma platība (ha)	Valmieras pilsētā	2,53	3,35	3,61
	Strenču pilsētā	-	-	-

Valmierā 2016. un 2017.gadā ir īstenots projekts “Uzņēmējdarbības attīstību veicinošas satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikācijas pārbūve Cempu un Paula Valdena ielu industriālo teritoriju attīstībai”, kura ietvaros izbūvēta lietusskanalizācija, tādējādi samazinot lietuss plūdu risku Valmieras pilsētas teritorijā. Savukārt no 2019. līdz 2021. gadam projekta “Atbalsts komercdarbībai - Kauguru ielas pārbūve” ietvaros veikta lietusskanalizācijas izbūve.

⁷¹ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam, VI nodaļa, 6.3.1.a pielikums, LVGMC, 2021.

4. attēls. Riska objekti un teritorijas⁷²

UBAAP iekļauti vairāki pretplūdu pasākumi plūdu riska novēršanai Valmierā: 1) Gaujas labā krasta stiprināšanas un Valmieras pilsētas infrastruktūras plūdu aizsardzības pasākumi (t.sk. zaļā infrastruktūra: apstādījumi, rekreācijas pieejamības veicināšanas pasākumi)⁷³, 2) aizsargvaļņa izveide Gaujas kreisajā krastā Valmieras pilsētā, 3) pretplūdu pasākumu veikšana Linarda Laicēna ielas rajonā un 4) pasākumi centralizētās lietus ūdens kanalizācijas sistēmas noslodzes

⁷² Plūdu riska teritorijas avots: Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes 22.10.2021. <https://videscentrs.lv/gmc.lv/iebuve/pludu-riska-un-pludu-draudu-kartes>

⁷³ Valmieras pilsētas teritorijā tiek izstrādāts būvprojekts “Gaujas krastu promenāde”, kura ietvaros aptuveni 2.2 km garumā (posmā no Kazu krācēm līdz Šaurisliežu dzelzceļa tiltam pār Gauju) plānots stiprināt krastus gan ar laukakmeņiem, šķembām, koka pāļiem, kombinācijā ar ģeosintētiskajiem materiāliem, gan arī ar krūmāju audzēm.

mazināšanai Valmieras pilsētā, 5) lietus un pavasara plūdu draudu Valmieras pilsētā apzināšana un efektīvāku pasākumu izstrāde, ņemot vērā klimata pārmaiņas tuvākajā nākotnē.

Gaujas piekraste Strenčos arī ir plūdu riska teritorija (nav izdalīta kā nacionālas nozīmes teritorija). Plūdu risks veidojas pavasara palos, kad iespējama teritorijas, ceļu un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu objektu applūšana (6.tabula). UBBAP plānota kompleksu risinājumu (mitrāja vai poldera izveide Gaujas augštecē bijušajā Strenču novadā) ieviešana plūdu riska mazināšanai Strenču novada teritorijā, augštecē virs Strenču pilsētas.

Applūstošās teritorijas

Novada upēm un ezeriem ir raksturīgi pavasara pali, bet rudenos – uzplūdumi (strauja, īslaicīga upes ūdenslīmeņa paaugstināšanās). Atšķirībā no pavasara paliem uzplūdumi ir neregulāri, lielākoties tie nav ilgstoši. Parasti tos izraisa intensīvas lietusgāzes. Novada upju un ezeru applūstošās teritorijās ar 10% applūšanas varbūtību ir iekļautas teritorijas plānojumu materiālos⁷⁴. Kā plaša applūstošā teritorija novadā ir atzīmējama teritorija Burtnieka ezera apkārtnē, Briedes, Rūjas un Sedas upju grīvu teritorijās.

Plūdu riska un applūstošo teritoriju platībām klimata pārmaiņu ietekmē ir tendence palielināties. Tādēļ, plānojot novada attīstību ilgtermiņā ir svarīgi pašvaldības iespēju robežās sekmēt pielāgošanos klimata pārmaiņām, plūdu risku novēršanu, paaugstinot teritoriju noturību pret dabas katastrofām, tostarp, plānojot un ieviešot zaļās infrastruktūras risinājumus.

Bīstamo kravu pārvadājumu maršruti

Bīstamās kravas galvenokārt tiek pārvadātas pa dzelzceļa līniju Rīga –Lugaži un valsts galvenajiem autoceļiem A3 Inčukalna - Valmiera - Igaunijas robeža (Valka).

Novada teritorijā bīstamās kravas tiek pārvadātas arī pa reģionālajiem ceļiem.

Piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas

Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra “Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu” reģistra datiem⁷⁵ Valmieras novadā atrodas 5 piesārņotas vietas un 211 potenciāli piesārņotas vietas. Divas no piesārņotajām vietām novadā ir vecas atkritumu izgāztuves (rekultivētā izgāztuve Misas Valmierā un sadzīves atkritumu izgāztuve Beites), viens militārais objekts (industriālais parks – Valmiera), naftas bāze (bijusī Valmieras naftas bāze) un vieglās rūpniecības objekti (A/S Valmieras stikla šķiedra). Potenciāli piesārņotās vietas lielākoties ir minerālmēslu un pesticīdu glabātavas vietas (60), degvielas uzpildes stacijas (44), vecas atkritumu izgāztuves (23), darbnīcas (mehāniskās darbnīcas,18), kokapstrādes rūpnīcas (14), katlu mājas, koģenerācijas stacijas (11), naftas bāzes (9), fermas, ķīmiskās tīrītavas, lopu kapsētas, ķīmiskās un naftas rūpniecības objekti un citi objekti.

Piesārņoto vietu un potenciāli piesārņoto vietu detalizēta piesārņojuma daudzuma un izplatības izpēte pārsvarā nav veikta. Tas rada riskus iespējamai piesārņojuma turpmākai izplatībai blakus teritorijās, augsnē, gruntī, pazemes un virszemes ūdeņos, kā arī dažos gadījumos – cilvēku veselībai un drošībai. Gaujas UBAAP 2022. – 2027.g. novērtēts, ka Gaujas (G215) ekoloģisko stāvokli būtiski ietekmē piesārņoto vietu piesārņojums. Rekultivētajās sadzīves atkritumu izgāztuvēs tiek veikts monitorings, kuru pārrauga VVD. Izpēte un militārā piesārņojuma likvidēšana, uzsākot teritorijas attīstību, ir veikta industriālajā parkā Valmiera (reģ.nr.96015/5502).

⁷⁴ Skatīt <https://geolatvija.lv/geo/tapis>

⁷⁵ 08.10.2021., http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=home_view

Paaugstinātas bīstamības objekti

Novadā darbojas viens A kategorijas, trīs B kategorijas un septiņi C kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti⁷⁶ (4. pielikums). A kategorijas objekts ir SIA "Latvijas Propāna gāze" Vidzemes reģionālā pārvaldes sašķidrinātās naftas gāzes terminālis (Cempu iela 12, Valmiera), B kategorijas SIA Linde Gas objektā (Cempu iela 9, Valmiera) bīstamās vielas ir skābeklis un slāpekļis, SIA "East-West Transit" (Mūrmuižas iela 15 un 15A, Valmiera) – naftas produkti, AS "Valmieras stikla šķiedra" (Cempu iela 13, Valmiera) - sašķidrinātās naftas gāzes, skābeklis, ļoti toksiskas bīstamās vielas, kā arī sērskābe. Visi C kategorijas objekti ir degvielas uzpildes stacijas, kuros veic darbības ar naftas produkti un sašķidrinātās naftas gāzes.

A kategorijas paaugstinātas bīstamības objektam SIA "Latvijas Propāna gāze" sašķidrinātās naftas gāzes terminālis (Cempu iela 12, Valmiera) ir objekti, kuriem saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 1.marta noteikumu Nr.131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" prasībām ir jāizstrādā drošības pārskats un civilās aizsardzības plāns.

Savukārt B kategorijas paaugstinātas bīstamības objektiem, ņemot vērā Ministru kabineta 2016. gada 5. marta noteikumu Nr.131 (2016.) prasības, ir jāizstrādā rūpniecisko avāriju novēršanas programma. Rūpniecisko avāriju novēršanas programma ir jāizstrādā arī KS "VAKS" Valmieras struktūrvienībai (Mūrmuižas iela 18, Valmiera), kuri veic darbības ar minerālmēsliem.

Novadā ir identificējami arī vēl citu risku objekti un teritorijas: paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas un riska virszemes ūdensobjekti.

Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas

Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas vasarās ugunsbīstamajā periodā ir meži, īpaši sauso augšanas apstākļu veidi. Ugunsbīstamība var veidoties arī purvos, neapstrādātās lauksaimniecības zemes pavasarī, kad tajās bieži vien tiek dedzināta kūla, kas var izraisīt ugunsgrēkus plašākās teritorijās, skart ēkas, būves un apdraudēt cilvēku drošību.

Riska virszemes ūdensobjekti

Valmieras novadā atbilstoši normatīvajos aktos iekļautajiem riska ūdensobjektiem atrodas pieci upju riska ūdensobjekti – Gauja (G215), Abuls (G220), Salaca (G306), Seda (G316), Rūja (G312) un viens ezeru riska ūdensobjekts – Burtņieku ezers⁷⁷, kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli. UBAAP 2022. – 2027.g. norādīts, ka visi ūdensobjekti, kuros uz trešo UBA apsaimniekošanas plānu izstrādes brīdi (2021.g.) nav sasniegta laba ekoloģiskā un/vai ķīmiskā kvalitāte, ir nosakāmi par riska ūdensobjektiem (plašāka informācija 1.6.1.nodaļā). Sedas ekoloģiskā kvalitāte ir laba. Izstrādājot UBAAP 2022. – 2027.g., ir izdalīti jauni VŪO, tādēļ Ministru kabineta noteikumu Nr.415 (2011.) informācija ir aktualizējama.

⁷⁶ Ministru kabineta 2021. gada 21. janvārī noteikumi Nr. 46 Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts

⁷⁷ Ministru kabineta 2011. gada 31.maija noteikumi Nr. 418 Noteikumi par riska ūdensobjektiem

7. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

Šajā nodaļā sniegts Stratēģijas un Attīstības programmas īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums (metodiku skatīt 2.1.apakšnodaļā). Ietekmes uz vidi novērtējums veikts SIVN procesa identificētajiem galvenajiem ietekmes uz vidi aspektiem (5.nodaļa).

Novērtējums sagatavots, balstoties uz Stratēģijas un Attīstības programmas saturu.

7.1. IETEKMES VĒRTĒJUMA APKOPOJUMS

Nodaļā ietverts Stratēģijas ietekmes uz vidi novērtējums, ņemot vērā plānošanas dokumenta detalizāciju līdz vidējo prioritāšu līmenim. Vērtējums apkopots 5. tabulā.

5. tabula Ietekmes vērtējuma apkopojums

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
Stratēģiskais mērķis SM1 Personības izaugsme	
Stratēģiskā mērķa īstenošana ir vērsta uz sociālo attīstības aspektu, akcentējot, ka ilgtermiņā Valmieras novada sabiedrība ir izglītota, aktīva, saliedēta, radoša, pašapzinīga, vesela, atbildīga un iekļaujoša. Sabiedrības galvenā vērtība ir ģimene, ar kuras palīdzību nodrošina cieņpilnu attieksmi pret visu paaudžu iedzīvotāju vajadzībām un tamdēļ sociālo, izglītības, mājojumu un citu pašvaldības pakalpojumu pieejamība prioritāri ir vērsta uz indivīdu skatot viņu ģimenē ietverošā kontekstā.	
Ilgtermiņa prioritāte IP1 Iedzīvotāju izglītību, veselību, līdzdalību un radošumu veicinoša pakalpojumu vide	Prioritāte attiecas uz valsts un pašvaldības pakalpojumu uzlabošanu Valmieras novadā. Plānotā konkurētspējas paaugstināšana attiecībā uz izglītību, sportu, atpūtu, mājojumu, iedzīvotāju nodarbinātību, kā arī citām jomām ir netieši saistāmā ar ietekmi uz cilvēka veselību, veicot ieguldījumus – būvēs un infrastruktūrā – tieši atsevišķiem vides aspektiem, piemēram klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu.
Vidēja termiņa prioritāte VP1 Publisko pakalpojumu pieejamība	Ieviešot šo prioritāti, plānota arī izglītības ēku energoefektivitātes paaugstināšana, aizsargātas un drošas dzīves un uzņēmējdarbības vides veidošana pozitīvi ietekmēs ekosistēmu klimatnoturības paaugstināšanu un labiekārtotu apstādījumu teritoriju attīstību. Savukārt sporta jomas objektu un aktivitāšu attīstība, sekmējot sabiedrības iesaisti sporta daudzveidīgos pasākumos netieši pozitīvi ietekmēs cilvēku veselību.
Vērtējums: 1) tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz SEG emisiju mazināšanu un ekosistēmu klimatnoturību; 2) netieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.	
Vērtējums: tieša, īslaicīga, negatīva ietekme uz vides kvalitāti būvdarbu laikā.	
Stratēģiskais mērķis SM2 Uzņēmējdarbības attīstība	
Stratēģiskā mērķa īstenošana ir saistīta ekonomisko aspektu. Darba vietu nodrošināšanai, investīciju piesaistei novadam, augstu produktivitātes, saudzīgas un ilgtspējīgas pieejas dabas resursu izmantošanā, atkārtotu	

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
resursu izmantošanu, uzņēmumu un zemnieku saimniecību eksportspējas attīstīšana ir saistīta ar ietekmi uz vidi šī SIVN identificētajos ietekmes uz vidi aspektos.	
Ilgtermiņa prioritāte IP2 Investīciju piesaisti un ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība	Prioritātes ieviešanai aprites ekonomisko nozaru klasteru veidošanas un starptautisko sadarbības ar mērķi stiprināt Valmieras kā Baltijas ekonomiskās attīstības centra lomu un attīstīt zaļās industrijas un lauku ražošanu ilgtermiņā pozitīvi ietekmēs aprites ekonomikas principu ieviešanu novadā, kā arī atkarībā no attīstītā uzņēmējdarbības veida – plašu spektru no šajā SIVN identificētajiem ietekmes uz vidi aspektiem.
Vidēja termiņa prioritāte VP2 Aprites ekonomikas un digitālās sabiedrības veicināšana	Plānotajai infrastruktūras attīstībai uzņēmējdarbības veicināšanai aprites ekonomikas jomā būs tieša, pozitīva ietekme uz aprites ekonomikas ieviešanu. Uzņēmumu un nodarbināto iedzīvotāju saimnieciskās darbības atvieglošanai, paaugstinot pašvaldības pakalpojumu elektronizācijas līmeni, kā arī Valmieras viedās stratēģijas ieviešanu, kļūstot par mākslīgā intelekta testēšanas vidi, ir sagaidāma netieša ietekme uz atsevišķiem vides kvalitātes aspektiem – gaisa kvalitāti SEG emisiju mazināšanu utml. Lauksaimnieku konkurētspējas un eksportspējas veicināšana (tradicionālā lauksaimniecība) veicināšana būs saistīta ar ietekmi uz virszemes ūdeņu, augsnes, gruntsūdeņu kvalitāti, kā arī dabas daudzveidību. Burtnieku ezera mērķtiecīgai apsaimniekošanai ir sagaidāma ilgtermiņa ietekme uz tā ūdeņu kvalitāti, ezera bioloģisko daudzveidību, t.sk. virzību uz ezerā lielā daļā (aptuveni pusē no ezera kopējās platības) konstatētā Eiropas Savienības nozīmes biotopa 3140 <i>Ezeri ar mieturālgu augāju</i> labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanu. Kūdras purvu saudzīgas izmantošanas veicināšana pozitīvi ietekmēs un ilgtermiņā dos novada ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai purvu ekosistēmās un degradēto (izstrādāto) purvu teritoriju rekultivācijā, tā samazinot CO₂ izmešus, kas veido SEG emisijas. Atjaunojamo energoresursu (AER) enerģijas ražošanas veicināšana tieši, pozitīvi ietekmēs AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā. Pašvaldības meliorācijas sistēmu attīstība optimizēs lauksaimniecības un arī blakus esošo meža zemju melioratīvo stāvokli, kas sekmēs ūdeņu novadīšanu no teritorijām pavasara palu un lielu lietusgāžu laikā, tādējādi veicinot ekosistēmu stabilitāti (klimatnoturību) plūdu riska un applūšanas gadījumā. Jaunu tūrisma produktu attīstīšana, tostarp, sporta tūrisma attīstība, kā arī novada vides kvalitātes uzlabošana un dabas teritoriju saglabāšana un to stāvokļa uzlabošana pozitīvi ietekmēs cilvēka veselību. Atpūtas pie un uz ūdens pakalpojumu attīstīšana ir vērtējama pozitīvi, kā mērķtiecīgas ūdeņu apsaimniekošanas nodrošināšana, taču, dabas teritorijās (ezeri – Burtnieks u.c., upes, - Gauja, Salaca un to piekrastes), tostarp IADT ir iespējams arī pārmērīgs apmeklētāju skaita pieaugums. Lai novērstu dabas

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
	teritoriju noplicināšanu, negatīvu ietekmi uz Eiropas Savienības nozīmes biotopiem vai īpaši aizsargājamo sugu atradnēm plānojot un ekspluatējot tūrisma objektus ir jāapsver arī dabas tūrisma objektos pieļaujamās apmeklētāju slodzes un, ja nepieciešams, slodzes jāsadala, apmeklētājus novirzot uz citiem objektiem. Ieteicams jaunajos objektos izvietot apmeklētāju plūsmu skaitītājus.
<u>Vērtējums:</u> 1) tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu), augsnes kvalitāti, SEG emisiju mazināšanu, AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā, ekosistēmu klimatnoturības paaugstināšanu, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, Eiropas Savienības nozīmes biotopu labvēlīga aizsardzība statusa sasniegšanas sekmēšanu, dabas resursu racionālu izmantošanu un degradēto teritoriju iesaisti novada attīstībā, 2) netieša, pozitīva, vidēja un ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību, uzlabojot novada vides kvalitāti, sekmējot dabas teritoriju saglabāšanu un to stāvokļa uzlabošanu, attīstot sporta tūrismu.	
<u>Vērtējums:</u> tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas teritorijām, to bioloģisko daudzveidību pārmērīgu apmeklētāju radīto slodžu gadījumā.	
Stratēģiskais mērķis SM3 Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide	
Drošu un veselu dzīves vides pilsētās un ciemos ar pieejamu un energoefektīvu mājokli, daudz parkiem un izmantojamām ūdensmalām, ar modernu un atjaunojamais resursos balstītu inženierapgādi attīstīšanai ir sagaidāma tieša, pozitīva ietekme uz klimatā pārmaiņu mazināšanu, vides kvalitātes rādītāju uzlabošanu apdzīvotajās vietās gaisa kvalitāti, dabas resursu racionālu izmantošanu un valsts atkritumu apsaimniekošanas politikas ieviešanu.	
Ilgtermiņa prioritāte IP3 Inovatīva, videi draudzīga un līdzsvarota pilsētu un ciemu vide	Novada, sekojot Latvijas nacionālajam enerģētikas un klimata plānam 2021-2030.gadam, kā arī Eiropas Pilsētu mēru pakta iniciatīvai, plānota pilsētvidi apdzīvotajās vietās veidošana, izmantojot inovatīvus, mūsdienīgus, energoresursus taupošus risinājumus, virzība uz zema oglekļa risinājumiem mājokļa un privātā un publiskā sektora ēku būvniecībā, transporta organizēšanā un inženierapgādē, tostarp, veidojot zaļu un pret klimata pārmaiņu riskiem aizsargātu drošu vidi. Prioritātes ieviešana ilgtermiņā attiecas un klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanu, dabas resursu racionālu izmantošanu un vides kvalitātes uzlabošanu pilsētās un ciemos.
Vidēja termiņa prioritāte VP3 Apdzīvoto vietu publiskās infrastruktūras attīstība	Plānotā centralizēto ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas sistēmu attīstība un paplašināšana, ārpus centralizēto sistēmu pakalpojumu saņēmēju dzeramā ūdens apgādes urbumu un kanalizācijas notekūdeņu attīrīšanas uzraudzība sadarbībā ar vides institūcijām un notekūdeņu dūņu apsaimniekošana pozitīvi, tieši un netieši ietekmēs virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu un augsnes kvalitāti, uzlabojot sadzīves notekūdeņu attīrīšanas efektivitāti un novēršot neattīrītu vai nepilnīgi attīrītu notekūdeņu novadīšanu apkārtējā vidē.

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
	Pasākumi intensīvu lietus ūdeņu nokrišņu risku novēršanai un pretplūdu aizsardzības pasākumi sekmēs novada pielāgošanos klimata pārmaiņām un to ietekmes mazināšanu, tā uzlabojot klimatnoturību. Novada siltumsaimniecībā plānotie pasākumi centralizēto siltumapgādes sistēmu attīstībā un paplašināšanā, kā arī apkures iekārtu nomaiņas veicināšana gaisa kvalitātes uzlabošanai mazinās no pašvaldības siltumapgādes objektiem atmosfēras gaisā izvadīto piesārņojošo vielu daudzumus un tādejādi uzlabos gaisa kvalitāti apdzīvotajās vietās, kā arī sekmēs dabas resursu (kurināmā) racionālu izmantošanu. Atkritumu apsaimniekošanas jomā plānotā bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide un dalītās atkritumu vākšanas sistēmas attīstība pozitīvi ietekmēs dalīti savāktu un pārstrādāto bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma palielināšanu, tā samazinot sadzīves atkritumu poligonā noglabājamo nešķirotu atkritumu daudzumu. Esošā daudzdzīvokļu dzīvojamā fonda energoefektivitātes paaugstināšana Valmierā, Sedā, Strenčos, Endzelē pie Rūjienas, Mazsalacā, Burtņiekos, Rencēnos, Zilākalnā, Kocēnos, Rubenē, Valmiermuižā, Vaidavā, Mūrmuižā, Brenguļos pozitīvi ietekmēs SEG emisiju mazināšanu un dabas resursu (kurināmā) racionālu izmantošanu. Plānotā zaļo zonu attīstīšana pilsētu un ciemu vidē un ūdensmalu atdzīvīšanās sekmēs labiekārtotu dabas un apstādījumu teritoriju attīstību publiskajā ārtelpā. Ekosistēmu pakalpojumu, tostarp tūrisma attīstīšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās kopumā sekmēs IADT attīstību, to apsaimniekošanas mērķiem atbilstošu produktu un pakalpojumu attīstību, kā arī dabas teritoriju pieejamības paaugstināšanu. Taču šajā procesā, līdzīgi kā vispār attīstot tūrismu dabas teritorijās (skatīt iepriekš) ir jāpievērš uzmanību pieļaujamām apmeklētāju plūsmām un citām šo pasākumu iespējamām antropogēnajām slodzēm, lai neradītu negatīvas ietekmes. Šīs grupas pasākumu plānošanas procesa ir jāpieaicina sertificēti sugu un biotopu eksperti, pakalpojumu plānošana jāveic balstoties uz sertificētu ekspertu ieteikumiem. Saskaņā ar Likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” darbībām, kuras ir plānotas <i>Natura 2000</i> teritorijās vai to tuvumā, it sevišķi tām IADT, kurām nav izstrādāti vai spēkā esoši dabas aizsardzības plāni un/vai attīstībai plānotie pasākumi nav ietverti dabas aizsardzības plānā, ir jāveic sākotnējais izvērtējums. Valsts un pašvaldības nozīmes kultūrvēsturisko objektu sakārtošana un atgriešana sabiedrībai pozitīvi ietekmēs novada kultūras mantojumu un tā iesaisti novada attīstībā, t.sk. tūrisma piedāvājumā.

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
	Plānotajai piesārņoto vietu sanācības veicināšanai un degradētu teritoriju, tostarp, izstrādātu derīgo izrakteņu karjeru sakārtošanai un apsaimniekošanai būs pozitīva ietekme uz augsnes, grunts, pazemes ūdeņu, virszemes ūdeņu kvalitāti, ainavas kvalitātes uzlabošanu, ja tiks sakārtoti izstrādāti kūdras purvi, tad arī uz SEG emisiju mazināšanu.
Vērtējums: 1) tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti, vides trokšņa līmeni, augsnes, grunts, pazemes ūdeņu, virszemes ūdeņu kvalitāti, SEG emisiju mazināšanu, degradēto teritoriju iesaisti attīstībā, kultūras mantojuma saglabāšanu un iesaisti attīstībā, kā arī, ņemot vērā IADT mērķus, dabas vērtības un tajās pieļaujamās apmeklētāju slodzes, uz dabas vērtību stāvokli IADT. 2) netieša, pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz cilvēku veselību.	
Vērtējums: 1) tieša, īslaicīga, negatīva ietekme uz vides kvalitāti būvdarbu laikā. 2) tieša, negatīva, ilgtermiņa ietekme uz IADT bioloģisko daudzveidību, ja savlaicīgi netiek prognozētas un ekosistēmu pakalpojumu, t.sk. tūrisma attīstīšana pasākumu plānošanas un ieviešanas laikā novērstas apmeklētāju radītas slodzes..	
Stratēģiskais mērķis SM4 Pilsētu un lauku sinerģija	
Stratēģiskais mērķis ir vērsts uz teritoriālo aspektu. Plānota sasaisti starp ekonomikas dzinējspēku Valmieru un pārējo novadu, kā arī novada nozīmes centru saites ar apkārtējām teritorijām, nodrošinot labu transportu, sakarus un novada teritoriālo pārvaldību, ietekmēs ar transporta attīstību un tās infrastruktūras uzlabošanu saistītos vides aspektus, bet mūsdienīgas ekonomiskās pārmaiņas – vairākus šajā SIVN identificēto ietekmes uz vidi aspektus.	
Ilgtermiņa prioritāte IP4 Baltijas ekonomiskās attīstības centrs Vidzemē un spēcīgi lauki	Prioritāte vides kontekstā ir saistīta ar ir vērsta uz zemām transporta radītajām emisijām, ko nodrošina gan ilgtspējīgu un videi draudzīgu pārvietošanās transportlīdzekļu izmantošana, gan transportmijas infrastruktūra un ilgtspējīgu un videi draudzīgu transportlīdzekļu atbalsta infrastruktūra izveide. Vides kvalitātes uzlabošanas, sekmējot attālināta darba un pakalpojumu saņemšanu.
Vidēja termiņa prioritāte VP4 Novada līdzsvarotas attīstības pārvaldība un transporta savienojumi	Plānotā transporta tīkla attīstība novada iekšējo saišu stiprināšanai un integrācijai starptautiskajos transporta koridoros ietekmēs gaisa kvalitāti un cilvēku drošību. Videi draudzīgas mobilitātes pasākumu attīstība pozitīvi ietekmēs transporta radītā gaisa piesārņojuma, tostarp, SEG emisiju mazināšanu, kā arī dabas resursu racionālu izmantošanu. Mūsdienīga un uz sadarbību ar iedzīvotājiem un uzņēmumiem vērsta pašvaldības pārvalde, t.sk. realizējot pašvaldībai piederošo ēku energoefektivitātes un AER izmantošanas palielināšana pasākumus, pozitīvi ilgtermiņā un arī vidējā termiņā ietekmēs gaisa kvalitāti, mazinās SEG emisijas un palielinās AER īpatsvaru kopējā enerģijas patēriņā. Pasākumos, kuros plānota Valmieras novada kā starptautiskās sadarbības partnera attīstība, atkarībā no realizētajiem projektiem var tikt ietekmēti

Prioritāte	Ietekmes uz vidi vērtējums
	dažādi vides kvalitātes aspekti, kurus konkrēti noteiks sadarbības projektu saturs.
Vērtējums: 1) <i>tieša, pozitīva, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti, SEG emisiju mazināšanu, cilvēku drošību, AER īpatsvaru kopējā enerģijas patēriņā, kā arī dažādiem vides kvalitātes aspektiem, kurus konkrēti noteiks sadarbības projektu saturs.</i>	
Vērtējums: 2) <i>tieša, īslaicīga, negatīva ietekme uz vides kvalitāti būvdarbu laikā.</i>	

7.2. IETEKMJU MIJIEDARBĪBAS, SUMMĀRĀS IETEKMES

Stratēģijas un Attīstības programmas ieviešanai ir sagaidāmas ietekmju vairāku veidu mijiedarbību veidošanās:

- Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības novada teritorijā;
- Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības ar kaimiņu novadu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu ietekmēm;
- Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju mijiedarbība ar teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmēm novadā.

Ietekmju mijiedarbības un kumulatīvās ietekmes izpaudīsies šajā SIVN identificētajos būtiskajos ietekmes uz vidi aspektos (5. nodaļa).

Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības novada teritorijā ir sagaidāmas summējoties un savstarpēji mijiedarbojoties ilgtermiņa prioritāšu, vidēja termiņa prioritāšu un uzdevumu ietvaros realizēto projektu ietekmēm. Piemēram, Ilgtermiņa attīstības prioritātē *IP3 Inovatīva, videi draudzīga un līdzsvarota pilsētu un ciemu vide* vidēja termiņa prioritātes *VP3 Apdzīvoto vietu publiskās infrastruktūras attīstība* uzdevuma *U1 Attīstīta un videi draudzīga infrastruktūra un resursu efektīva izmantošana* ietekme savstarpēji mijiedarbosies un summēsies ar ilgtermiņa attīstības prioritātes *IP2 Investīciju piesaisti un ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība* vidēja termiņa prioritātes *VP2 Arites ekonomikas un digitālās sabiedrības veicināšana* uzdevumu *U1 Valmiera - Baltijas mēroga ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju centrs* un *U2 Ekonomiski attīstītas novada pilsētas un lauku teritorija* visos šajā SIVN identificētajos ietekmes aspektos, it īpaši gaisa kvalitātes, SEG emisiju mazināšana, ekosistēmu klimatnoturības paaugstināšana, dalīti savāktu atkritumu daudzuma palielināšana, kā arī citos.

Attīstības programmas ietekme izpaudīsies vidējā termiņā, izteiktāk – perioda beigās. Ietekmēm saglabājoties pēc Attīstības programmas darbības laika 2028.g., tās uzkrāsies un summēsies (kumulatīvā ietekme) ar nākamā vidēja termiņa attīstības programmas ietekmēm.

Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju savstarpējās mijiedarbības ar kaimiņu novadu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu ietekmēm. Ņemot vērā NAP2027 pamatnostādnes ir sagaidāms arī, ka Valmieras novada kaimiņu pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos, nosakot jauno administratīvo teritoriju stratēģiskos mērķus un prioritātes, tiek plānoti

energoefektivitātes pasākumi, videi draudzīgu ražošanas tehnoloģiju attīstība, mobilitātes pasākumi, kas ieviešanas gadījumā summēsies un dos pozitīvu summāru efektu. Piemēram, sekmīgi darbojoties mobilitātes punktiem transporta sistēmā, mazināsies iedzīvotāju pārvietošanos ar automašīnām un, salīdzinot ar esošo situāciju, var prognozēt gaisa kvalitātes uzlabošanos valsts galveno autoceļu apkārtnē, iespējams, arī Valmierā.

Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmju mijiedarbība ar teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmēm novadā. Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmes mijiedarbosies ar novada teritorijas plānojuma (plānotās apbūves veidošanās utml.) ieviešanas ietekmi, piemēram, uz gaisa kvalitātes uzlabošanu, SEG emisiju mazināšanu, ekosistēmu klimatnoturības paaugstināšanu, dalīti savākto atkritumu daudzuma pieaugumu utml. un klimata pārmaiņu jomā.

8. RISINĀJUMI IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANAI

Plānošanas dokumentu ieviešanas laikā jāturpina izvērtēt projektu un pasākumu ietekmes uz vidi, plānot rīcības negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai. Vienlaikus SIVN tiek pieņemts, ka plānošanas dokumentu ieviešana var notikt tikai ievērojot normatīvo aktos noteiktās vides prasības un tādēļ tādas ietekmes, kuru rezultātā veidotos, jauni vides kvalitātes robežlielumu pārsniegumi netiek prognozētas, izmaiņas (gan pozitīvas, gan negatīvas – lokāli) projektu realizācijas vietās iespējamas, salīdzinājumā ar esošo situāciju.

Risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai ir iedalāmi divās grupās:

1) Pasākumi, kuri veicami plānošanas stadijā

Šie risinājumi ir veicami, piemēram, izstrādājot tematiskos plānus (piemēram, dabas tūrisma tīkla un ūdens tūrisma tīkla), būvniecības ieceres dokumentācijas utml. Plānošanas stadijā ir jāprecizē īstenojamie uzdevumi, iespējamās ietekmes uz vidi un plāna vai projektā jāplāno negatīvās ietekmes mazināšanas pasākumi un to sagaidāmie rezultāti.

2) Ieviešanas stadijā veicot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noteiktos projektu ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumus, ja tie ir nepieciešami. Šos pasākumus var iedalīt trīs kategorijās:

2.1. *Darbības, kurām saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir jāveic ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz NATURA2000 teritoriju novērtējums*

Ietekmes uz vidi novērtējums ir jāveic LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”(turpmāk – Likums) 1.pielikumā „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” noteiktajām darbībām. IVN procedūra (atkarībā no darbības ietekmes uz apjoma) var tikt piemērota sākotnējā izvērtējuma rezultātā (skatīt 2.2.punktu). Sākotnējo izvērtējumu veic un lēmumu par IVN nepieciešamību attiecībā uz plānoto darbību pieņem VVD. Ja plānotā darbība var būtiski ietekmēt NATURA2000 teritoriju, tai veicams ietekmes uz NATURA2000 teritoriju novērtējums. Programmu šo novērtējumu veikšanai sagatavo VPVB, izvirzot speciālus noteikumus tās novērtēšanai un pasākumu ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai.

2.2. *Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir jāveic ietekmes uz vides sākotnējais izvērtējums (jeb sākotnējais izvērtējums)*

Darbības, kurām ir jāveic sākotnējais novērtējums, tiek noteiktas atbilstoši Likuma 2.pielikuma „Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums” nosacījumiem.

SIVN procesā identificēts, ka darbībām, kuras ir plānotas Natura 2000 teritorijās vai to tuvumā, it sevišķi tām IADT, kurām nav izstrādāti vai spēkā esoši dabas aizsardzības plāni un/vai attīstībai plānotie pasākumi nav ietverti dabas aizsardzības plānā, ir jāveic sākotnējais izvērtējums.

2.3. *Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir nepieciešams saņemt nosacījumus no vides institūcijām.*

Darbības, kuru veikšanai nepieciešami tehniskie noteikumi nosaka 2015.gada 27. janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.30 “Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai”. Tehniskajos noteikumos VVD reģionālā vides pārvalde nosaka vides aizsardzības prasības, kuras jāņem vērā būvniecības ieceres dokumentācijas izstrādē un skaņošanā. Tehnisko noteikumu izstrādes procesā darbībām IADT individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajos gadījumos, kā

arī, ja ir sagaidāma ietekme uz ES nozīmes biotopiem vai īpaši aizsargājamām sugām, tehnisko noteikumu sagatavošanai Dabas aizsardzības pārvalde VVD sniedz atzinumu par tehniskajos noteikumos ietveramajiem nosacījumiem.

Sabiedrība tiek informēta par plānotajiem būvobjektiem, kuriem ir izsniegti tehniskie noteikumi projektēšanai, informāciju ievietojot VVD mājas lapā⁷⁸.

9. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Latvijas normatīvajos aktos ir noteikta kompensēšanas pasākumu nepieciešamība, gadījumos, ja paredzētā darbība būtiski negatīvi ietekmē *NATURA2000* teritorijas. Saskaņā ar Latvijas Republikas likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.pantu „*paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (NATURA2000) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) tīklam*”.

Ņemot vērā Stratēģijas un Attīstības programmas saturu, kā arī to, ka plānošanas dokumenti ir izstrādāti, ievērojot starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus, šajā novērtējumā nav identificētas tādas ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamām dabas teritorijām (*NATURA 2000*), kuru dēļ būtu jānosaka specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi.

Gadījumos, ja jaunām darbībām, tiktu piemērots sākotnējais izvērtējums un tā rezultātā arī ietekmes uz *NATURA2000* teritoriju novērtējums, tad tiks arī izvērtēts ietekmes būtiskums un kompensēšanas pasākumu nepieciešamība.

⁷⁸ Atbilstoši Ministru kabineta noteikumi Nr.30 (27.01.2015.) regulējumam šī Vides pārskata izstrādes laikā

10. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES VĒRTĒJUMS

Tā kā Valmieras novads robežojas ar Igaunijas Republiku, Vides pārskatā tiek izvērtēti tās rīcības, kas atrodas 15 km zonā no abu valstu kopējās robežas, jo Ministru kabineta 1997. gada 22. janvāra rīkojumā Nr. 38 *Līgums starp Latvijas Republikas valdību un Igaunijas Republikas valdību par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā* noteiktajam, starp Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku ir noslēgta vienošanās, ka tiks veikti visi nepieciešamie un lietderīgie pasākumi, lai novērstu paredzēto darbību pārrobežu ietekmi, kas izsauc būtisku nevēlamu ietekmi uz vidi.

Attēls Pārrobežu ietekmes izvērtējuma 15 km zona pie Igaunijas Republikas robežas Valmieras novadā.

Sākotnēji, vērtējot Stratēģijas 1. redakciju un Attīstības programmas 1. redakciju, tādas ietekmes, kurām būtu sagaidāma negatīva pārrobežu ietekme uz vidi nav identificēta.

Ja plānošanas dokumentu īstenošanas laikā attīstības projektiem tiek konstatēta būtiska pārrobežu ietekme, ietekmes uz vidi novērtējuma vai ietekmes uz *NATURA2000* teritoriju novērtējuma procesos, kā arī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ar Stratēģijas īstenošanu saistītiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem, atbilstoši kārtībai, kāda ir noteikta Latvijas normatīvajos aktos un nosacījumiem starpvalstu līgumos par pārrobežu sadarbību, ir jāveic kaimiņvalstu informēšana.

11. VIDES MONITORINGS UN PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Teritorijas attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK noteikumi Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitorings ir instruments, lai konstatētu teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, lai operatīvi reaģētu un novērstu kādu pasākumu ieviešanas negatīvas sekas, un, ja nepieciešams, veiktu grozījumus teritorijas plānojumā.

Vides monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par vides stāvokli.

Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta veicot vides monitoringu, kā arī citu pieejamo informāciju.

Monitoringa ziņojums jā sastāda un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā jā iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Valmieras novada pašvaldības uzdevumos ietilpst teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteikto pasākumu izpildes kontrole, korekcijas un jaunu uzdevumu izvirzīšana atbilstoši izvirzītajiem attīstības mērķiem.

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitorings ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa.

Vides monitoringa programma ir apstiprināta ar Vides ministra 2015.gada 26. februāra rīkojumu Nr.67 „Par Vides monitoringa programmu” un Vides ministra 2015 gada 24. novembra rīkojumu Nr.344 "Par grozījumiem 2015.gada 26.februāra rīkojumā Nr.67 "Par Vides monitoringa programmu"".

Stratēģijas un Attīstības programmas galvenie ietekmes uz vidi aspekti ir vides kvalitāte, klimata pārmaiņas un ietekme uz dabas teritorijām, dabas vērtībām un dabas resursiem. Konkrētai ietekmes novērtēšanai līdztekus valsts monitoringa programmu datiem, IAS un AP ietekmes novērtēšanai dati būs jāiegūst speciālos pētījumos, novērtējumos vai aptaujās (iedzīvotāju).

Stratēģijas un Attīstības programmas ietekmes novērtēšanai, vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturošanai izmantojama informācija, kas sniedz priekšstatu par notikušo izmaiņu cēloņiem, monitoringa ziņojumā iekļaujot, piemēram, šādus rādītājus:

- 1) SEG emisiju izmaiņas, sagatavojama bāzes informācija par novadu – šī vides pārskata izstrādes laikā SEG inventarizācijas tiek veikta tikai nacionālā mērogā, informācija netiek sagatavota pašvaldību griezumā;
- 2) ēku, kurās veikti energoefektivitātes pasākumi, skaita (vai cits raksturojošs rādītājs) izmaiņas: mazstāvu, daudzstāvu dzīvojamās ēkās, pašvaldības/publiskās apbūves ēkās;

- 3) dalīti savākto atkritumu daudzumu izmaiņas, sadzīves atkritumu poligonā noglabājamo nešķirotu sadzīves atkritumu daudzuma izmaiņas;
- 4) pieslēgumi (% , CE) centralizētam notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmām, iedzīvotāju apmierinātība ar sniegto pakalpojumu;
- 5) apkārtējā vidē novadīto sadzīves kanalizācijas notekūdeņu kvalitātes izmaiņas (suspendētās vielas BSP₅, KSP, N_{kop}, N-NH₄, N-NO₂, Pkop, P-PO₄ utml) apdzīvotajās vietās;
- 6) attīrīto notekūdeņu apjomi un kvalitāte: virszemes ūdeņos novadīto attīrīto notekūdeņu apjomu dinamika (pa gadiem) un atbilstība normatīvo aktu prasībām attiecībā uz attīrīšanu (valsts statistiskā pārskata “2Ūdens” informācija);
- 7) augsnes, grunts un pazemes ūdeņu kvalitātes izmaiņas tajās piesārņotajās un potenciāli piesārņotajās vietās, kurās tiek uzsākta attīstība;
- 8) attīstības uzsākšana/turpināšana degradētajās teritorijās (skaits, ha vai tml);
- 9) novada dabas tūrisma aprītē iesaistīto dabas teritoriju/objektu skaits, apmeklētāju skaita izmaiņas, no jauna ierīkotie apskates objekti (skaits, platība, garums takām utml), bioloģiskās daudzveidības rādītāju izmaiņas (skat. 11.punktu), apmeklētāju apmierinātība ar sniegtajiem tūrisma pakalpojumiem utml.;
- 10) novada tūrisma aprītē iesaistīto kultūras mantojuma objektu skaits, apmeklētāju skaita izmaiņas, no jauna ierīkotie apskates objektu skaits, apmeklētāju apmierinātība ar sniegtajiem tūrisma pakalpojumiem utml.;
- 11) Eiropas Savienības nozīmes biotopu platību un kvalitātes izmaiņas (% , ha, kvalitātes klase);
- 12) sabiedrības iesaistes un līdzdalības līmeņa izmaiņas (iedzīvotāju, NVO utml.skaits, %) ar vides jomu saistītos projektos novadā;
- 13) sabiedrības informētība par aktuāliem vides jautājumiem: energoefektivitāte, atkritumu dalīta vākšana, resursu aprites ekonomika utml., anketēšanas rezultāti

Stratēģijas un Attīstības programmas monitoringa programmas izveidošanā ieteicams konsultēties un sadarboties ar VVD Lielrīgas reģionālo vides pārvaldi un Veselības inspekciju, kā arī izmantot Vides pārraudzības valsts biroja informatīvo materiālu par plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes novērtējumu (monitoringu), kurš pieejams Biroja mājas lapā <http://www.vpvb.gov.lv/lv/strategiskais-ivn/monitorings> . Ieteicams arī savlaicīgi apzināt datu ieguves iespējamās finansējuma avotus.

PIELIKUMI

1. PIELIKUMS IDENTIFICĒTIE STRATĒGIJAS UN ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS IETEKMES UZ VIDI ASPEKTI

Ilgtērmiņa prioritāte	Vidēja termiņa prioritāte	Uzdevums	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
SM1 Personības izaugsme (sociālais aspekts)			
IP1 Iedzīvotāju izglītību, veselību, līdzdalību un radošumu veicinoša pakalpojumu vide	VP1 Publisko pakalpojumu pieejamība	U1 Konkurētspējīgs visu līmeņu izglītības piedāvājums novadā ar augstākās izglītības piedāvājumu Valmierā	SEG emisiju mazināšana Labiekārtotu apstādījumu teritoriju attīstība
		U2 Valmiera – Vidzemes kultūras un sporta centrs ar daudzveidīgu novada kultūras un sporta dzīvi un radošu un veselu sabiedrību	Cilvēku veselība
		U3. Visos aspektos aizsargāta un droša dzīves un uzņēmējdarbības vide	Ekosistēmu klimata noturības paaugstināšana
		U4 Iekļaujoša sociālās aizsardzības sistēma, īpaši ģimenēm ar bērniem	Ietekme uz vidi nav identificēta
SM2 Uzņēmējdarbības attīstība (ekonomiskais aspekts)			
IP2 Investīciju piesaisti un ekonomisko izaugsmi veicinoša vide, nacionāli un starptautiski konkurētspējīgas uzņēmējdarbības attīstība	VP2 Aprites ekonomikas un digitālās sabiedrības veicināšana	U1 Valmiera - Baltijas mēroga ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju centrs	Vides kvalitātes aspektu kopums, kurus konkrēti nosaka ieviestie industrializācijas veids Aprites ekonomikas principu ieviešanu
		U2 Ekonomiski attīstītas novada pilsētas un lauku teritorija	Aprite ekonomikas principu ieviešanu Dabas resursu racionālā izmantošana SEG emisiju mazināšana AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā Ekosistēmu klimata noturības paaugstināšana Virszemes ūdeņu kvalitāte Bioloģiskās daudzveidības vairošana (ierobežojot invazīvās sugas)

Ilgtermiņa prioritāte	Vidēja termiņa prioritāte	Uzdevums	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
		U3 Iecienītu viesmīlības un izzinošā tūrisma galamērķu novads	(Dabas teritoriju iesaiste novada attīstībā) (Kultūras mantojuma objektu novada attīstībā)
SM3 Funkcionāla, estētiska un zaļa pilsētu un ciemu vide (pilsētvides aspekts)			
IP3 Inovatīva, videi draudzīga un līdzsvarota pilsētu un ciemu vide	VP3 Apdzīvoto vietu publiskās infrastruktūras attīstība	U1 Attīstīta un videi draudzīga infrastruktūra un resursu efektīva izmantošana	Virszemes ūdeņu, augsnes, pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) kvalitāte Dabas resursu racionālā izmantošana Ekosistēmu klimatnoturības paaugstināšana Gaisa kvalitāte, SEG emisiju mazināšana, Dalīti savāktu atkritumu daudzuma palielināšana Pārstrādāto bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma palielināšana
		U2 Pieejams, energoefektīvs un gudri apsaimniekots mājoklis	SEG emisiju mazināšana
		U3 Pilsētvidē un sabiedriskajā dzīvē integrēta kultūrvēsture un dabas teritorijas	Labiekārtotu dabas un apstādījumu teritoriju attīstība publiskajā ārtelpā Dabas teritoriju pieejamības paaugstināšana Bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu teritorijas – ekosistēmu pakalpojumi Augsnes un gruntsūdeņu kvalitāte Ainava saglabāšana, atjaunošana
SM4 Pilsētu un lauku sinerģija (teritoriālais aspekts)			
IP4 Baltijas ekonomiskās attīstības centrs Vidzemē un spēcīgi lauki	VP4 Novada līdzsvarotas attīstības pārvaldība un transporta savienojumi	U1 Attīstīts transporta tīkls novada iekšējo saišu stiprināšanai un integrācijai starptautiskajos transporta koridoros	Gaisa kvalitāte, Cilvēku drošība
		U2 Videi draudzīga mobilitāte	Gaisa kvalitāte SEG emisiju mazināšana Dabas resursu racionāla izmantošana

Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022 - 2038
Valmieras novada attīstības programma 2022 - 2028.

Ilgtermiņa prioritāte	Vidēja termiņa prioritāte	Uzdevums	Identificētais ietekmes uz vidi aspekts
		U3 Mūsdienīga un uz sadarbību ar iedzīvotājiem un uzņēmumiem vērsta pašvaldības pārvalde	Gaisa kvalitāte SEG emisiju mazināšana AER īpatsvara palielināšanu kopējā enerģijas patēriņā
		U4 Valmieras novads – starptautiskās sadarbības partneris	Vides kvalitātes aspektu kopums, kurus konkrēti nosaka sadarbības projektu saturs, ja tie plānoti arī vides jomā

6. PIELIKUMS DABAS PIEMINEKĻI

1.1. pielikums Aizsargājamo koku un potenciāli aizsargājamo koku izvietojums novadā

1.2. pielikums Aizsargājamo koku (dižkoku) skaits pa koku sugām

Sugas epitets latv.	Ģints latv.	Ģints latīn.	Sugas epitets latīn.	Skaits	Piezīmes
	ābele	<i>Malus</i>	<i>sp.</i>	3	dažādas sugas kopā
bērzs	Betula	<i>sp.</i>		14	
parastā	egle	<i>Picea</i>	<i>abies</i>	4	
parastā	goba	<i>Ulmus</i>	<i>glabra</i>	6	
parastā	ieva	<i>Padus</i>	<i>avium</i>	2	
parastais	kadiķis	<i>Juniperus</i>	<i>communis</i>	3	
parastā	kļava	<i>Acer</i>	<i>platanoides</i>	29	
	lapegle	<i>Larix</i>	<i>sp.</i>	48	dažādas sugas kopā
parastā	liepa	<i>Tilia</i>	<i>cordata</i>	205	
	melnalksnis	<i>Alnus</i>	<i>glutinosa</i>	2	
	papele	<i>Populus</i>	<i>sp.</i>	4	
parastais	ozols	<i>Quercus</i>	<i>robur</i>	324	
parastais	osis	<i>Fraxinus</i>	<i>excelsior</i>	37	
parastā	priede	<i>Pinus</i>	<i>sylvestris</i>	105	
Veimuta	priede	<i>Pinus</i>	<i>strobus</i>	2	
parastais	pīlādzis	<i>Sorbus</i>	<i>aucuparia</i>	2	
rietumu	tūja	<i>Thuja</i>	<i>occidentalis</i>	27	
parastā	vīksna	<i>Ulmus</i>	<i>laevis</i>	19	
vītols	Salix	<i>sp.</i>		44	dažādas sugas kopā
parastā	zirgkastaņa	<i>Aesculus</i>	<i>hippocastanum</i>	2	
citas koku sugas				17	
KOPĀ:				899	

1.3. pielikums Dabas pieminekļu: aizsargājamo dendroloģisko stādījumu un aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu saraksts

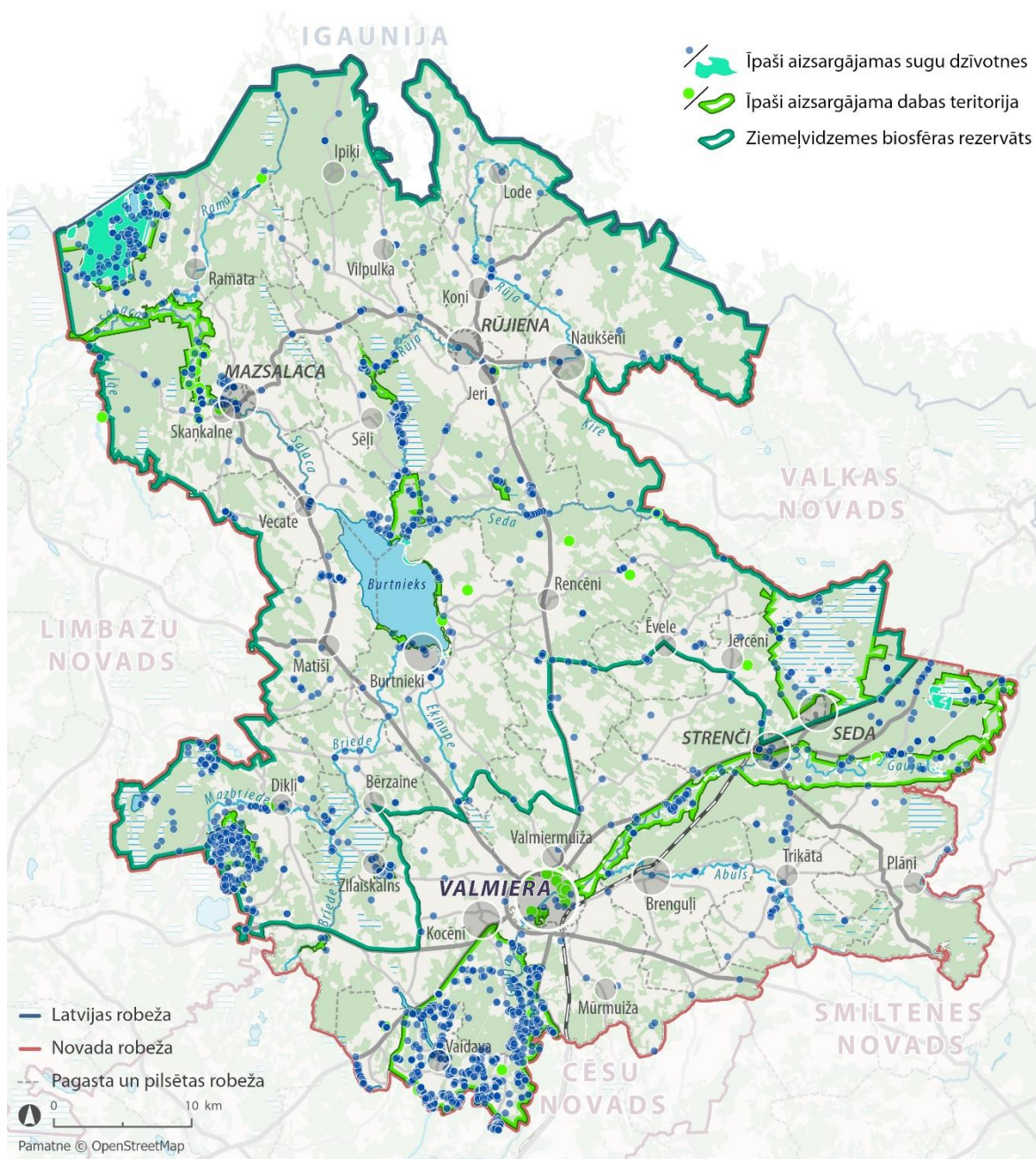
Nosaukums	Dabas pieminekļa kategorija	Vietas kods
Valsts nozīmes⁷⁹		
Dikļu muižas aleja	dendroloģiskie stādījumi	LV0490600
Līdzēnu lapegļu aleja	dendroloģiskie stādījumi	LV0490460
Mazsalacas Parka ielas aleja	dendroloģiskie stādījumi	LV0490470
Podzēnu aleja	dendroloģiskie stādījumi	LV0490480
Rencēnmuižas ozolu aleja	dendroloģiskie stādījumi	LV0490490
Līču slāņi	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441850
Bēršu drumļini	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441820
Burtnieka smilšakmens atsegumi	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441830
Sietiņiezis	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441990
Stoķu klintis un Patkula ala	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0442000
Spiģu ala	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441900
Jeru alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441840
Rāmnieku smilšakmens atsegums	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441810
Gaujas Stāvie krasti (Valmierā)	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0442010
Dauģēnu klintis un alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441870
Nelķu klintis un alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441880
Silmaču iezis un alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441890
Bezdelīgu klintis un Dambjupītes alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441930
Dzelveskalna atsegumi un alas	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441940
Govs ala un avots	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441950
Gudzonu ala	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441960
Skaņaiskalns	ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis	LV0441970

⁷⁹ Atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 20.marta noteikumiem Nr.131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem un Ministru kabineta 2001.gada 17.aprīļa noteikumi Nr. 175 Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem

Vietējās nozīmes ⁸⁰		
Dīvaliņa ielas aleja	aleja	
Jāņa Daliņa ielas aleja	aleja	
Jāņa Enkmaņa ielas aleja	aleja	
Raiņa ielas aleja	aleja	
Tērbatas ielas aleja	aleja	
Viestura aleja	aleja	
Jērcēnu akmens	ģeoloģiskais veidojums	
Ramatas lielakmens	ģeoloģiskais veidojums	
Ābeļu akmens	ģeoloģiskais veidojums	
Antonū akmens	ģeoloģiskais veidojums	

⁸⁰ Statuss noteikts ar pašvaldību lēmumiem

3. PIELIKUMS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO SUGU DZĪVOTŅU IZVIETOJUMS NOVADĀ

ES nozīmes biotopu grupas

- Saldūdeņu biotopi
- Zālāju biotopi
- Purvu biotopi
- Iežu atsegumu biotopi
- Meža biotopi
- Īpaši aizsargājama dabas teritorija
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts

Latvijas robeža

Novada robeža

Pagasta un pilsētas robeža

0 100 km

Pamatne © OpenStreetMap

1.2. pielikums Novadā sastopamie Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidi un to platības

NATURA 2000 kods	Biotopa nosaukums	Platība, ha		KOPĀ
		Ārpus ĪADT	ĪADT*	
3130	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	62.05		62
3140	Ezeri ar mieturālīgu augāju		10.64	11
3150	Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	224.58	2016.85	2241
3160	Distrofi ezeri	190.84	25.94	217
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	462.95	241.59	705
6120*	Smiltāju zālāji	2.68	2.03	5
6210	Sausi zālāji kaļķainās augsnes	75.08	3.75	79
6230*	Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	1.24	3.38	5
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	45.17	319.37	365
6410	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnes	27.67	56.45	84
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	3.65		4
6450	Palieņu zālāji	402.02	456.00	858
6510	Mēreni mitras pļavas	59.59	127.02	187
6530*	Parkveida pļavas un ganības		10.59	11
7110*	Aktīvi augstie purvi	3005.10	2984.10	5989
7120	Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	413.16	1015.99	1429
7140	Pārejas purvi un slīkšņas	595.52	218.88	814
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	9.26	3.39	13
7230	Kaļķaini zāļu purvi	1.50		1
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0.0005		0
8220	Smilšakmens atsegumi	1.91	0.28	2
8310	Netraucētas alas	0.03	0.01	0
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	1904.12	2485.94	4390
9020*	Veci jaukti platlapju meži	50.74	144.43	195
9050	Lakstaugiem bagāti egļu meži	177.99	372.39	550
9060	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	0.93	37.23	38
9070	Meža ganības	0.19	9.35	10
9080*	Staignāju meži	187.59	427.88	615
9160	Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	121.61	76.09	198
9180*	Nogāžu un gravu meži	235.92	44.98	281
91D0*	Purvaini meži	1182.53	2653.46	3836
91E0*	Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	143.35	270.62	414
91F0	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	29.03	1.09	30
91T0	Ķērpjiem bagāti priežu meži	193.01	796.29	989
	Kopā:	9811.01	14816.02	
	PAVISAM KOPĀ:			24627.02

*neiekļaujot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritoriju ārpus citiem IADT veidiem

5. PIELIKUMS PAAUGSTINĀTAS BĪSTAMĪBAS OBJEKTI

Nr. p. k.	Objekta nosaukums	Objekta adrese	Objekta juridiskā adrese	Darbības raksturojums	Klasificējošais kritērijs	Bīstamās vielas daudzums (tonnas)
A kategorija						
1	SIA "Latvijas Propāna gāze" Vidzemes reģionālā pārvalde	Cempu iela 12, Valmiera	Kurzemes prospekts 19, Rīga	Sašķidrinātās naftas gāzes terminālis	2.1.1.	Sašķidrinātās naftas gāzes – līdz 480
B kategorija						
2	SIA "Linde Gas"	Cempu iela 9, Valmiera	Katrīnas iela 5, Rīga	Gaisa sadales rūpnīca	2.2.1.	Skābeklis – līdz 1155, slāpekļis – līdz 674
3	SIA "East-West Transit"	Mūrmuižas iela 15 un 15A, Valmiera	Lubānas iela 66, Rīga	Naftas produktu bāze	2.2.1.	Naftas produkti – līdz 2692
4	AS "VALMIERAS STIKLA ŠĶIEDRA"	Cempu iela 13, Valmiera	Cempu iela 13, Valmiera	Stikla šķiedras ražotne	2.2.1.	Sašķidrinātās naftas gāzes – līdz 33,6, skābeklis – līdz 45,7, ļoti toksiskas bīstamās vielas – līdz 0,2, sērskābe – līdz 82
C kategorija						
5	SIA "Neste Latvija" degvielas uzpildes stacija "Valmiera I"	Rīgas iela 76, Valmiera	Bauskas iela 58a, Rīga, 66013355	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 72,3375
6	SIA "Neste Latvija" degvielas uzpildes stacija "Valmiera II"	Mazā Stacijas iela 14, Valmiera	Bauskas iela 58a, Rīga	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 70,515
7	AS "Viada Baltija" degvielas/gāzes uzpildes stacija "Valmiera 2"	"Brīvnieki", Kauguru pagasts, Beverīnas novads	Alīses iela 3, Rīga	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 88,09, sašķidrinātās naftas gāzes – līdz 7,01
8	AS "Viada Baltija" automātiskā degvielas/gāzes uzpildes stacija "Valmiera"	Matīšu šoseja 3, Valmiera	Alīses iela 3, Rīga	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 45,08, sašķidrinātās naftas gāzes – līdz 7,01
9	SIA "Circle K Latvia" degvielas uzpildes stacija "Valmiera 1"	Stacijas iela 29, Valmiera	Duntes iela 6, Rīga	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 117,57

Nr. p. k.	Objekta nosaukums	Objekta adrese	Objekta juridiskā adrese	Darbības raksturojums	Klasificējošais kritērijs	Bīstamās vielas daudzums (tonnas)
10	SIA "Circle K Latvia" degvielas uzpildes stacija "Valmiera 2"	Ausekļa iela 26, Valmiera	Duntes iela 6, Rīga	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 128,55, sašķidrinātās naftas gāzes – līdz 3,10
11	AS "VIRŠI-A" degvielas uzpildes stacija "Valmiera"	Patversmes iela 12, Valmiera	Kalna iela 17, Aizkraukle, Aizkraukles pagasts, Aizkraukles novads	Degvielas uzpildes stacija	2.3.1.	Naftas produkti – līdz 168,07

6. PIELIKUMS PĀRSKATS PAR SAŅEMTAJIEM PRIEKŠLIKUMIEM, TO IZVĒRTĒJUMU, KOMENTĀRIEM UN INFORMĀCIJA PAR TO ŅEMŠANU VĒRĀ VAI NORAIĀŠANU

Priekšlikums (attiecībā uz Vides pārskata projektu)	Komentāri, informācija par iekļaušanu Vides pārskatā vai noraidīšanu
Sabiedriskās apspriešanas sanāksme	
	-